

UNIVERSUL LITERAR

VASILE POPESCU: VEDERE PE CÎNȚIU

An. XLII, Nr. 29.

18 Iulie 1926.

Lei 5.

Când a 'ncetat pe grâne ploaia lină¹⁾

Când a 'ncetat, pe grâne, ploaia lină
în mandolina spicului să cânte,
au curs pe lanuri râuri de lumină,
când ploaia albă a'ncetat să cânte.

Duc ceru 'n palme florile de-aglică,
și s'au întins la soare, să se svânte,
liliachii rochiți de păsărică;
se uită 'ceru'n florile de-aglică.

Toți boii-domnului pe foi eșiră;
prigoriile urcă drept, în aer,
un fir lungit din cer ca dintr'un caer;
toți boii-domnului pe foi eșiră.

Să-și coase lanul strae scumpe, 'nșiră
în ace mari de spic de grâu, topaze,
dar i le fură calde mâini de raze;
în ace, harnic, lanul rouă 'nșiră....

A. POP MARTIAN

BCU Cluj / Central University Library Cluj

¹⁾ Din volumul „Troife la răscruță”, sub presă.

NAVODUL^{*)}

Iarăși asemenea este împărăția cerurilor,
năvodului, care s'a aruncat în mare...

Mateiu XIII.

Pescaru își aruncă năvodul — Ziua 'n baltă
Cu aurul luminii se lasă peste stuh.
In scara dobrogeană e pace-atât de 'naltă
Că simte lipovanul bărbos că Sfântul Duh

Alătura de dânsul făcând să-apelece lotca,
Cu mâna lui l-ajută să tragă de năvod —
Pe când un sbor de berze, vâslind spre Jurilofca
Și-a rânduit în cruce, deodată, cârdul tot.

Se simte — de greu ce e — că pescuește Domnul;
Năvodul își revarsă comoara pe podea:
Scrumbia și șalaul și mreșana, cega, somnul,
Cu solzi de-argint și de-aur curg mană peste ea.

In asfințit, acuma lopata bate ghiolul —
Pescaru 'mpinge luntrea cu greu până la mal;
Și-acum pe când toț cerul se oglindește 'n golul
Cu stele în lumina brumată peste val,

Pescaru 'și face cruce și-alege cu dreptate
In coșuri împletite doar peștii cei mai buni,
Plevășca o asvârle — Și mă gândesc că 'n Carte
Stă scris că va alege și Isus pre cei buni.

ION PILLAT

^{*)} din volumul Biserica de altă dată
apărut zilele acestea la „Cartea Ro-
mânească”.

Păcatul moștenirii

S'au luat din dragoste — dragostea de pe vremuri, când fata se ademenea cu o prăjitură, iar flăcăul bea chibriturile refuzului: metehne și eresuri de mahala. Drept e că bietul tata, Ioniță Jandar din Ulița Birjarilor, era mai răsarit ca vârstă decât mama; dar și mama, tot așteptându-și alesu, cam dase în răscopt, — îmbătrânia în prispă! Și atunci neamurile, și de o parte și de alta, au pregătit tãmbălău — tãmbălău mare. Se sculase tot neamul muscălesc în picioare — nuntă la cataramă, cu masă cu dar, cu lăutari pe sprânceană. Dărcă din Ottenița — cu rachiu roșu — n'ar mai fi fost să fie! Cum a fost cum n'a fost, știu că s'au luat așa ca să nu am eu nici un căpătai în lume. Târziu de tot, după nuntă, s'a privit femeia lung în oglindă și, când și-a dat seama că fată în mahala ca ea nu se mai dovedise, m'a lăsat în albie și a fugit în smârcurile mării! Tata nu s'a prăpădit cu firea. Se însurase și el ca să se afle în treabă... Așa că scăpase omul de grija încornorării. El mă scâl-da, el mă căuta dă lindin. — el m'a învățat nemțește. Am crescut mare. Dă inimă rea s'a dat omul la darul beției. Și-a vândut acarețele și s'a apucat, ba dă gembăsic, ba dă samsarlăc, ba dă fel de fel de invenții, dar de mama tot nu mai vrea să știe. Cresteam — cresteam fără rost, fără căpătai, fără meserie. Mama n'a mai dat pe acasă. Se auzea că s'ar fi măritat a doua oară — a fost numai vorbe de mahala ca s'o bage în gura lumii. Dar la urmă a fost mai rău, că nici la tata nu s'a mai întors și nici cu alt bărbat n'a mai vrut să pue cununii pă cap! S'a apucat de inbit! Femea necinstită, plină de diavoli și fără milă de copilasi. Într-o vreme ne-a intrat pe usă tușa Veta, sora fatii. A pus cazan pă foc, m'a lăut, m'a plâns și a blestemat ceasul când a mai făcut mama ochi pă lume. Pe tata l'a afurisit să nu o mai primească să-i calce pragul — pramatia, chiar dacă i s'or pune șerpi pe inimă, iar pe mine m'a băgat ucenic la Recu croitoru — croitor mare pe atunci, cu vad în inima

Bucureștilor. Se mai dreseseră lucrurile chip. Tata umbla să inventeze o uscătorie de prune... sistematică, din care trăgea nădejdi mari; iar eu intrasem pe sub pielea jupânului dela croitorie. Dar pricopsca n'a ținut mult. Bărbatul tușii Vetii, era la tramvai. Tata nu-l avea la stomac — z'cea că ne face „neamu“ de răs; dar omul uita că din lefșoara lui, nimica toată — ce să fi avut el în Direcție? — doi și optzeci pă zi, — tușa Veta se chivernisea să ajung și eu ceva în societate.

Adesca ori auziam bombăneli prin iatac, seara târziu, când se retrăgeau vagoanele de pe linii. Omul tușii Vetii trecea pragul degerat, cu gura plină de chiciură, încrunțat și cu țurcana pe nas, proptindu-și codrișca dupe ușe:

— Cum? Eu să hrănesc lepra lui frate-miu din ce nu curge pă apă și el, beuru, să-mi întoarcă spatele! Și la urma urmelor unde mai pui că mutrosu nu-mi dă nici bună-zua; de, Dumnezeu să ne ierte, dar nici eu nu-l fac haz. Să vie Marcoava de mă-sa să-l spele — auzi Dumneata?!

— Taci, Lache, că e destul pă capul Jandarului! Om mai răbda și noi până și-o lua băiatul zborul și Dumnezeu are să ne despăgubească, mi'lostivul!

Și palma vizitiului zdrobea mânioasă călata din ghimpii jumuliți ai mustăților și o tăcere căsnită se lăsa în încăperea înecăcioasă a iatacului. De urma mamei n'a mai fost chip să afle nimeni. Tata se înglotase rău! Vindea de foc și brevetul uscătoriei, nici gând să se i-vească! A dat și brutăria, a înstrăinat și edecurile, a ipotecat și cismăria, a adus în bătătură geambași pentru cai, a amanetat dela un cap, a prefăcut în parale până la firimitură, tot, hambare, arămărie, icoane, — foc și părjol s'a ales de toată curtea. Într-o vreme am ars un frac la căleat și de frica răspunderii am lăsat pe Recu cu lucru în drum și am intrat la un varieteu în Plocești. Făceam chetă și cu ocazia aia, mai presăram printre mese glume ca să-mi iasă

Dimineață de primăvară

Alăta cer a curs pe câmp azi noapte
Că peste ramuri atârna în zori
Argint din matca drumului de lapte
Și stele isvorau pe câmp din flori..

Iar când a prins plugarul să răstoarne
Brazdă grea din plug nfipt în delniși,
Un corn vărsa mircasmă din cădelniși
Și boii lui strânceau tot ceru'n coarne..

.. Pe coasta cu năstrăpi în flori de spânz
O ciocărlie strânge stropi de soare —
Să-i verse 'n pliscul puilor flămânzi
Din cuibul strâmt ca un căuș de floare..

Cu gatu 'ncins în limbi de clopoțele,
Cu glasul ca un clopoțel de-argint
Plâng mieii 'n dorul ugerului sfânt
În darn căutând nectarul prin smicele..

... Ci eu, m'aplec pe țarină s'aud
Cum tae 'n țarnă grăul încolțit..
Și bruşul de sub tãmpla mea e ud
De aurul vărsat din răsărit..

Mă simt crescând în holda ce răsare..
Imi prind un miel sub vișinii 'nfloriși —
Cât mugurii cornițelor prin miși,
Și-aștept să vină solul alb din zare..

EMIL GIURGIUCA

un bifteț. Recu m'a dibuit, m'a iertat și m'a făcut lucrător. Ori cum, mă înfiripasem. Tata și-a pierdut urma. Unchiul Lache și-a luat femeia și casa copilăriei a rămas pustie. Mă săturasem de foarfecă! Ce să mai metaherisesc? Într'o zi am umplut, ca să zic așa, vre-o mie de sticlute de apă de pompă, le-am băgat într'o geantă de a tatei și cu autorizația Prefectului, luată cu jaipa într'o seară la chef, am cutreerat județul cu... picături de măsca. Le-am desfăcut cât te-ai șterge la ochi. Am mai umplut încă o serie de sticle și — n'am avut de lucru — m'a împins diavolu să mă urc pe masă la un bălcu și să țiu lumii un discurs despre minunea doctoriilor din geantă. Un sub-chirurg din sat m'a mirosit. Eu am simțit primejdia și trei ceasuri bătute pe muchie, le-am trecut ca trei fumuri de țigară prin porumbi, până în marginea județului! Iar la Recu în București. Foarfeca și acul mi-au fost zodia. Jupânul a întins masă mare și mi-a îngroșat leafa, doar, doar, m'oi desmetci și m'oi face om de ispravă. Ași! Într'o seară de deprimăvărare leneșă cu făgăduinți și îmbărbătări de orfan, trăgeam cblonul prăvăliei. În stradă s'au oprit doi ochi mari — semănau cu ai mamei — co-dați, aprinși și plini de patimi. În suflet mi-a căzut o căldură, iar șalele mi s'au înmuiat de o ameteală turburătoare.

— Mama!

Nu era mama. Femeia mi-a făcut un semn curios. După un ceas — salahorul de mine, îmbăcsit, desorientat și murdar — mă înbăiam într'o profuziune de apă de colonie, de felurimi de dresuri, de agresive găтели, de neînchipuite promisiuni!

— Mamă!

— Da, maică!

Dar nu era mama. Era din specia co-

TH. PALLADY: INTERIOR

cotei care mă alipise aventurilor ei etern însătoseate!

— Măine ai să-ți pui gambetă — am să-ți cumpăr eu pălărie tare, prea ești bocciu cu leoneza asta de actor de provincie!

— Bine, mamă!

— Așa, maică!

Dar tot nu era mama.

Mama era departe, deși apucăturile ei cari mă oropsise soartei — erau mult aproape de apucăturile femeii care mă cerea cu pălărie tare. Uitasem de tușa Veta, de omul tramvaiului, de uscătoarea tatei, de atențiunile lui Recu, de cupletele speluncei Moldavia din Ploești, de geanta cu anesteziante și de fuga mamei. O găsisem — mama — semăna cu ea și la chip și la isprăvi. Dar într-o bună zi broasca de fildes a salonului cu parfumuri și jupeane ametoare dela Hotelul Regal nu s'a mai deschis. Am bătut aprig în ușa de lac alb și am leșinat cu gambeta în cap, pe pragul adâncit în preșuri scumpe de janille. Madama m'a ridicat de subțiori, mi-a șters ochii și mi-a întins o legătură cu ruțe murdare, o hârtie de o sută de franci și un plic satinat:

— „M'am săturat. — prea erai din topor cu pălăria aia tare — un fel de plăpumar care se duce să ia o comandă în mahala! M'am încercat să te fac om și să-mi plăci, dar n'a fost chip, — piei din ochii mei... parvenitule!”

— Mamă!...

M'am dus spre mama, am dibuit-o — tot în mahalaua birjarilor. La geamul copilăriei mele îmbrobodit cu ederă, zâmbeau discuri galbene de floarea soarelui.

— Deschide-mi, mamă!

— Să-ți deschid? Înălături d'aci, afurisania pământului! Să-ți deschid după ce m'ai compromis? Să-și deschidă cine t'a mai deschis — silfida dela Hotel Regal!

În fundul curței, printre răzoarele de calomfir, în parfumul și gingășia căroră mi-am croit cele dintâi spezeze de zmeu, Velican, dulăul care a străjuț deopotrivă durerile ca și bucuriile neamului lui Ioniță Jandaru din Ulița Birjarilor, a trimis cerurilor mâniate de ocară de din dosul zâmbetelor florilor-soarelui, urlatul său pustiu, ca un protest pentru neomenia aceleia care se îngreșoasă amar de fructul ivit în lumina ferestrelor decăderei.

— Hm! auzi D-ta, jigoloul, după ce mi-a făcut neamul de răs, acum mai vrea să-i și deschid!

SĂRMANUL KLOPȘTOCK

MICHAELA ELEUTHERIADE: NATURA MOARTA

DAIMONION

VI. Religiositatea inconștientului

Leibniz cel cu multe fețe și cu multe brațe ca un zeu indic, între altele și întemeietor al calculului infinitesimal, a vorbit despre „inconștient” ca despre o realitate tulburătoare de limită, socotindu-l drept grad infinit de mic de „conștiință”. Energia interioară a monadelor sale e „conștiință” de toate intensitățile (ca filzof reprezentativ al veacului luminei, firește nici nu putea să vadă în ele altceva decât „conștiință”). Cu un microscopic simț pentru mărimile infinitesimale și pentru continuitatea fără de salturi a naturii, el acceptă și inconștientul ca realitate de hotar a conștiinței. Se făcea astfel întâiul pas spre teoria inconștientului ca realitate psihică și cosmică. De atunci granițele proprii ale inconștientului se descoperă a fi tot mai largi. Pentru romantici inconștientul și conștientul devin o polaritate; în care primul nume botează un imperiu cu mult mai larg decât al doilea. Inconștientului i se atribuie chiar legi aparte după cari lucrează cu mai multă inițiativă și încumetare decât conștientul, și un fel de suprarăzune care-i garantează și un mai mare succes decât celui din urmă. Când în partea a doua a veacului XIX-lea Hartmann își scrie metafizica inconștientului, nu face decât să sistematizeze un material de observație mai bogat, dând proporții sub un nou aspect ideilor despre inconștient cari se cuprind în transcendentalismul unui Fichte sau mai ales în grădina de sisteme a lui Schelling. Inconștientul a fost unul din termenii cei mai îndrăgiți de romantici, fie ei literați, fie psihologi, sau medici, fiindcă puneau o etichetă simplă peste atâtea fenomene, îndeosebi psihice, în cari ei adulmecau un sens mai profund. De însemnătate, aici cel puțin, nu ni se pare înșirarea acelor fenomene, pe cari ei în metafizică sau în medicină, în psihologie sau în literatură, le subsumau

inconștientului, ci faptul romantic prin excelență că prețuiau inconștientul mai mult decât conștientul, apropiindu-l de divinitate. Romanticii aveau un fel de cult față de inconștient, și-l rezervau ca atribut aparițiilor de calitate superioară din diverse domenii. Bună oară nașterea „inconștientă” din sufletul autorului era pentru o operă de artă o cheazășie de superioritate. *) Sau o metodă de vîndere care era mai apreciată în medicină dacă se întemeia pe oarecare ocult mesmerism.

În curentul acesta romantic de religiozitate a inconștientului îl surprindem și pe bătrânul Goethe când înzestrecăză Daimonionul cu origini subterane. Omul e obsedat și inspirat de demonic fără să știe cum. Irraționalitatea providențială a demonicului are ascunzături ce rămân totdeauna sub pragul conștiinței omenești. Prin ițele vrierilor noastre Daimonionul trimite suveici nevăzute țesând în locul nostru, mai bine decât am putea noi prin orice efort de conștiință. Poate că în acest caracter inconștient dar pozitiv — trebuie să căutăm deosebirea între Daimonion și Mefistofel, care e o intrupare a negațiunii intelectuale, o ipostază tăgăduitoare a intelectului totdeauna lipsit de vrajă.

Legăturile lui Goethe cu cercul romanticilor sunt cunoscute. Goethe era pentru ei zeul, care deși de multeori foarte rezervat, se îmbrățișa cu ei pe sub pământ ca copacii cu vâstărele din jur. Raporturile s'au recit fără ca venerația romanticilor să sufere vre-o scădere, doar atunci când Goethe n'a putut să aprobe toate isprăvile lor — pentru el armonicele — de multeori „patologice”. Nu trebuie să uităm că icoana ce ne-a rămas despre Goethe e în cea mai mare parte o creație a romanticilor din jurul fraților Schlegel, așa de mult a lor încât, două cum Ricarda Huch ne spune, dacă bătrânețea lui Goethe ar fi fost întovărășită de-o altă generație decât aceea a romanticilor, imaginea noastră despre el ar fi poate cu totul alta. Înălțările lui Goethe asupra romanticilor se socotesc coplesitoare. Dar nu e mai puțin adevărat că și ei — dacă nu l-au influențat — i-au deschis cel puțin nouă orizonturi (îndeosebi spre poezia orientului), iar cei străini mai mult decât orizonturi (Eckermann crede a vedea în celebra „Marienbader Elegie” urme byroniene). Dacă influențele politice ale romantismului asupra lui Goethe nu sunt multe și foarte problematice, se poate afirma fără șovăire că mitul demonicului e o plămăuire, un reflex al exuberanței romantice.

*) Într-o neașteptată contradicție de atitudine ajunge din vricina acestui cult al inconștientului Fr. Schlegel, și cu el tot romanticismul față de arta clasică. Ca romantici trebuiau să-și apere arta lor, a caracteristicului, a interesantului, a exuberantului, dar în același timp trebuiau să recunoască că arta clasică era față de a lor mai naivă, mai „inconștientă” deci mai valoroasă. Clasicii ce puneau accentul teoretic pe conștient creiau inconștient, romanticii ce pun accentul teoretic pe inconștient creiază mai conștient. De aici dileme și contradicții în tot complexul de valori și atitudini ale romantismului.

Umbre 'n inserare¹⁾

de P. IGIROȘIANU

Seară vânăta

20 Octombrie. Plecare. Despărțirea pentru totdeauna. La ce mai trăiesc eu? De ce n'am murit?

Mâna obosită ce se mișca din ce în ce mai încet se opri deodată și degetele lăsară să cadă creionul ce la început se înfipse adânc, lăsând în urma-i pe hârtia lucioasă, șerpuirea drumului său de un negru lucios ca marginea unei scrisori de doliu, mai șters apoi, sfârșind aproape prin a se confunda cu tonul nesigur al filei de carnet.

De alungul literilor ce se răuceau în contorsium dureroase, într'un lanț al cărui început și sfârșit se perdeau dar cari trebuiau să existe, privirea rătăci multă vreme, căutând să le pătrundă înțelesul, întocmai ca un drumeț plin de noroi ce ajuns noaptea într'un oraș pustiu, măsoară străzile de sus în jos, căutând zadarnic să știe unde se află, până ce într'un târziu, sfârșit, se așează pe marginea trotuarului murdar și rece.

Cu cât privirea se crampona de fiecare cuvânt, el părea că se afundă mai mult în ceață, dispărând în dosul hârtiei, peste care umbrele din ce în ce mai dese ale seriilor umede de toamnă își treceau mâinile de întunec.

Și turbure, neînțelegătoare și renunțând de a mai înțelege, lipsită de suflet, rămase fixă, ținută în gol.

Prin fereastră, ce se arcură largă, dinaintea mesei de scris, pe zidul cenușiu un față se întrezărea frământarea jalnică a unui tei destrunzit ale cărui ramuri anchilozate și lucii de ploaie, vântului le împletea cu greutate o clipă, într'o scurtă îmbrățișare infrigurată, din care le smulgea apoi răzând sinistru.

Ploua.

Ploua rar, cu stropi mărunți ce alunecau încet, unul după altul pe geamurile scaldate și aburite, în șiroaie ce se încurcau, se opreau o clipă nehotărâte și apoi veneau vertiginos să se strivească de marginea crăpată și cojită a giurgiivelei. În camera înecată de întunec, nu se mai distingea nimic și în cadrul ferestrei, ca pe o fâșie de mătase de culoarea cerului de toamnă, prinsă în mijlocul unei draperii grele de catifea neagră, se desena silueta lui: cu capul sprijinit în mâna stângă — cotul turburând unda vișnie a lemnului biuroului — cu dreapta inertă peste câteva foi albe de hârtie, cu degetele desfăcute printre cari creionul alunecase, oprindu-se cu un capăt de marginea carnetului și cu celălalt de degetul cel mic.

Clipele curgeau ritmic în întunec.

I se părea că le vede sărind ușor, din dinte în dinte, în vârful roțițelor care se străduiau să le prindă în angrenajul lor implacabil. Tic tacul metalic, puțin câte puțin se impuse urechei distrase în care începu să cadă ca picături ferbinji de

Printre rândurile în cari Goethe vorbește despre demonic, el singur sau prin Eckermann, citești o nemărturisită tristețe. S'ar zice că mitul demonicului e regretul lui Goethe de-a fi prea măsurat, întrucâtva prinurmă de a nu putea fi „romantic” și de a fi trebuit dintr'o firească și necesară înțelepciune să-și zăgăzuiască ceea ce în el însuși era demonic.

LUCIAN BLAGA

plumb topit, pătrunzând cu un sfârșit de metal incandescent în craniu. Roșile, învârtindu-se în sens contrar creșteau nemăsurat și apucatu în dinți vitichii de creet.

Cu un gest brusc desfăcu ceasul dela mână împingându-l cu vârful degetelor în colțul cel mai îndepărtat al biuroului. În mișcarea aceasta, mâna întâlni un obiect al cărui contact familiar îi dete imediat o senzație odinuitoare și asupra căruia se oprî, pentru a prelunge această senzație.

Pe pielea mată și rece, alunecă în mișcări încete palma ferbinte, cuprinsă volumul îl ridică o clipă, ca pentru a se asigura de realitatea prezenței lui.

Și de a ține în mână cartea aceasta, cu file lucii dealungul rândurilor cărora, gândul lui, rătăcise de atâtea ori spre aceea ce i-o dăduse într'o zi de demult, — cartea aceasta pe care o luau cu el ca pe o tovarășe și a cărei lectură o întrerupeam din când în când pentru o clipă, — se simți mai puțin singur, mai puțin pierdut, și un moment îi fu liniștitoare ca mângâierea delicată a unei prietene urâte și nesfârșit de bune.

În ciuda întunecului și a mânei ce acoperea învelitoarea de piele, privirea lui pătrundea în prima pagină, unde de-acurmezișul, drept dedicație era așternută o strofă de Sully Prudhomme întocmai ca o poruncă. O spuneau îndestul, scrisul voluntar, literile rigide, perfect simetrice, tăiate de liniute transversale precis acolo unde trebuia, t-urile — mai cu seamă cel din „entendre” dela sfârșitul primului vers — aveau ceva tăios metalic în precizia lor. — scris care totuși rămânea feminin.

O scrisul acesta pe care îl cunoștea atât de bine, scrisul ei; inscripția citită de nesfârșite ori pe care o avea în fața ochilor, în cele mai mici detalii: înaintea celui de al doilea „jamais” în versul al doilea, era un punct negru, un strop de cerneală. „a” din „la” următor, era prelungit mai mult și „voir” avea un o aproape majuscul.

Privirea străbătând sfredelitoare prin grosimea filelor se oprî în josul unei strofe subliniate cu unghia:

Ouvre ton ame et ton oreille au son
De ma mandoline
Pour toi, pour toi j'ai fait cette chanson
cruelle et caline

O imperceptibilă ridicare de umeri și
privirea trecu mai departe

Un grand sommeil noir
Tombe sur ma vie
Dormez tout espoir
Dormez toute envie

Je suis un berceau
Qu'une main balance
Au creux d'un caveau
Silence, silence...

Pleoapele se lăsară greu. Vârful degetului pipăi adâncitura literilor în cari pe marginea volumului se înșira titlul și jos inițialele: inițialele ei.

Cu unghia le cercetă conturul: H. G. Pleoapele se ridicară iarăși.

Pe fondul negru, i se păru că vede strălucind ca oltădată la soare cele două litere în mijlocul stemei susținută de două himere. Ciudat: era un detaliu pe care îl uitase cu desăvârșire: armele cu

1) Fragment din romanul „... et pourtant tu étais mienne”.

Vânăta e scara asta
Cu cearcăne pe ochii mei
La capul șoselii cu tei
Azi nimeni nu mă mai adastă.

Vineși se desprind din somnuri grele
Străvezii gânditori lilieci
Iar florile închid ochii reci
Dar nu mai strâng mâini calde pe ale mele.

Vineși se așterne norii stratur, stratur
Plopii fintesc ochii către ei
Vânăta picură dintr'inșii vrăbii
Și vânăta plânsu-mi pică alături.

Vânăta eu plâng sub pomii fără umbră
Și toamna vânăta le smulge frunze
Seara se'ngroapă 'n frunzele de sânge
De vinețește rânile cu umbră.

Vânăta slabă livanțică
Se sbate 'nct, plânge 'n tăcere
Un flutur vânăta floarea-i cere,
Și mici lacrimi vinețe-i pică.

Vânăta un stol de lișițe se lasă
Prin trestii vinețe pe unde
Să geamă vântul se ascunde
Și vânăta mea inimă m'apasă.

Vinețe pleoapele amândouă
Grele de lacrimi mi-au căzut
Pe ochii ce nu te-au văzut
Să-i prindă, să nu pice'n rouă.

FLORICA MUMUIANU

inscripția bizantină și himerele venețiene, imprimăte în ondulația stropilor de cer cu care asigura plicurile contra indiscreției funcționarelor.

Dacă s'ar fi născut cu 100 de ani mai de vreme ar fi fost domnișă.

O clipă o întrevăzu, cu înfățișarea-i mândră, cu trupul nervos și kasciv înfășurat într'o tunică de catifea de culoarea vișniei putrede, eșind inconjurată de jupănițe viștoare din capela castelului de piatră blondă și trandafirică cu coperișul înalt de ardezie ce apărea printre frunzișul parcului, în mijlocul aurului holdelor din câmpia Bucureștilor.

Și în amurguri învăpăiate de vară, când apăsătoare și haletantă de îmbrățișarea înflăcărată și nesfârșită a soarelui, ziua adormea rostogolindu-și corpul istovit și totuși exasperat în nuezcala dumbrăvilor mirositoare, o întrevădea în pridvor întinsă cu sâni rotunzi și îndrăzneți sărutând prin muselina străvezie covorul divanului în care coatele intrau adânc sub apăsarea capului al cărui oval se încadra în sprinjinul palmelor umezite și în apăsarea nervoasă a degetelor lungi ce comprimeau tâmplele.

Atunci ochii ei perduji în zarea de pară aveau o strălucire metalică, în timp ce toată ființa-i era răscolită de svonul de cântece, de fluer și de hore, pe care înfiorarea seriilor îl aducea din lanurile unde secerea sfârșise.

H. G.! Unghia luneca mereu în cuta literelor, Imaginile din ce în ce mai turburi dansau înlănțuindu-se fulgerător și bizar. Un moment într'zări drapelul cu stema domnească fălănd în ploaie deasupra palatului dela Șosea și brusc farandela amețitoare se opri întocmai ca un film de cinematograf când imobilizându-se aparatul, pe ecran rămăne fixă aceeași imagine.

MONTÉZIN : FEREAȘTRA Salonul Oficial -- Paris

Intre alinierea teilor desfrunziți, sub privirea indiferentă a ferestrelor cu gene înălăcrămate, șosea pustie se întindea lucie și droaptă, în ceața străvezie, înviorată de revărsarea globurilor electrice ce se înșirau până în depărtare unde ridiculă și fugiată apărea silueta întunecată a Arcului de triumf.

O toropeală îl cuprinsese. În timp ce l se părea că vede picăturile de ploaie strivindu-se de pavajul dreptunghiular și răsfrângându-se în pulbere fină, irizată de electricitate, pușin câte pușin, perdea noțiunea existenței corpului său care parcă s'ar fi dizolvat de odată.

O licărire bruscă, un fulger străbătu printre perdele, tăind ca o lamă acerată întunericul camerei și asupra capului se abătu sălbatec o ghiară tășnită din sirena automobilului care depărtându-se o smulge brutal spoită de pasta de creier ce intrase pe sub unghiile din care se scurgeau picături fierbinți de sânge.

Deșteptat dintr'odată, se ridică scuturându-se de amorțeala cel năpădise.

În întunec, realitatea îi cuprinsese iar gâtul, în mâinile noduroase și cu rașinamentul unui închizițor întoarse stiletul cu triplu tăis în rana sângerândă.

Parcă cineva bătuse în ușe ? poafe fusese o părere. Bătăia se repetă. Făcu un efort să vorbească.

— „Da !

Sunetul vocii sale îi căzu pe nervi ca o tunică pe coardele unui pian hodorigit.

În cadrul luminos al ușii se desena sveltă și cochetă silueta servitoarei.

Lațomai ca bolnavul exasperat ce recurge la toate calmantele, ori cu cât de efemer efect ar fi, o clipă voi să întindă mâinile spre ea ca o clemare, să îi strângă în brațe trupul lănar și ferbinte, pnelung, cu ochii închiși pentru a avea iluzia că tot ce se întâmplase era doar un vis urât din care Lenetta venea să îl deștepte cu buzele-i de jar. Dar fata întoarse deja butonul și electricitatea înundă camera ce păru nemăsurat, demare, ochilor orbiți.

Simțindu-se observată, trecu ca prin fața unei oglinzi pe dinaintea lui, intrând alături să facă patul.

— „E într'adevăr așa târziu ? se gândi el întorcându-și capul spre ceasul exilat în colțul mesei de scris.

„De abea ? De ce s'o grăbi atunci ?”

Prin ușa lăsată intenționat deschisă o vedea trecând cu mișcări studiate. O clipă se opri în fața unui tablou, spre cadrul înalt al cărui, întinse mâna pentru a l' îndrepta.

Un moment, rămase nemișcată cu toi corpul întins ca un arc. Sâniii întind-au să rupă rochia ce se contura întunecată pe iveriul tapetului.

Dar în fața ochilor oboșiți, în ceață apărea o altă imagine : un alt corp se întindea spre ramurile unei magnolii în floare, în grădina din spatele casei din strada Polonă. O mână fină cu inflorescențe

albastre sub pielea prea transparentă o mână ce în aceeași clipă era rece, apoi de jeratec și din nou de alabastru, se afunda în spuma trandafirie a petalelor lucii și carnoase ce lasă pe buze un gust amară.

Ce ochi limpezi avea în seara aceea.

Focul acela ucigător ce veșnic ardea în fundul lor adormise. O liniște adâncă plutea în jurul și în sufletul lor.

Din potirul roturilor multicolore și încă strălucitoare se ridica mirosul de uaeed și le verde, sub pulberea fină pe care bătrânul grădinar o plimba în pale fluturătoare și în care ultimele raze de soare împleteau curcubeie de o clipă.

— „Domnul nu mai are nevoie de nimic ? Tresării, Ochi !” provocători îl fixau cu o perveritate naivă.

— „Nu, Păci undeva ?

— „Da, e Duminică și...”

Restul frazei nu l' mai auzi, copleșit de greutatea zilei evocate : puhoiul vulgar și uniform, de figuri stupide, răsete și conversații grosolane, priviri aprinse de dorință, indignând perechi de burghezi cu frunți înguste, înțepenți în haine de sărbătoare.

Instinctiv se retrase ca și cum valul acela cenușiu curgând pe bulevarde, l' ar fi ajuns și murdărit.

— „Pot pleca ?

— „Deci se grăbea. Avea un țel, aștepta o oră, o noapte de veselie, de fericire poate. O va avea-o sau nu, nu importa, totul e că o aștepta.

Aștepta ceva !

El nu mai avea nimic de așteptat ; nimic.

C învâlu cu privirea pe care se sili să o facă atentă, Crezând că se hotărăște, ea lăsă să cadă ploapele cu gene lungi cari umbră albul obrazului îmbujorat.

Unde se ducea fetița aceasta care avea în toată făptura ei ceva nebănuț de fin ?

Alunecă privirea de alungul pulpelor mate sub mângăierea mătasei negre ce despărea în pantofii ascuțiți de lac.

Le văzu lipite de dunga pantalorilor unui oarecare, încercându-se pe parchetul indelicat al unui dancing după calea Griviței.

— „Da.

Deja resemnată și la gândul oglinzilor cu ape albastre și violete dela „Olympia” spunându-și că nu e ea care perde, totuși ajunsă la ușe, se mai întoarse odată cu un surâs ce i lumină drăgălaș toată figura.

— „Ea e fericită, sau crede că este. De altfel asta e totul : s'o crezi, s'o poți crede. E fericită și duce viața aceasta de suprafață... Atunci Lenetta avea dreptate ? Ascultă pașii ușori și sprinteni depărtându-se dincolo de ușe, pe parchetul sonor, în timp ce întrun imens Palac vedea două ascensoare lunecând fără sgomo ! dealungul șinelor verticale.

Aceasta fusese povestea dragostei lor.

Un ascensor se urca și celalalt cobora. O clipă s'au încrucișat ; de ce nu s'au oprit ? de ce nu au pornit împreună în acelaș sens ?

Primul a continuat să urce, al doilea să coboare. De ce nu l'a tras și pe celalt în cădere ?

Sar fi sdrobotit amândoi sau nu ar fi avut nimic și ar fi eșit și s'ar fi pierdut ca două umbre anonime în mozaicul neopompeian și frenetic al multimei din ball-ul Palace-ului Vieței. Și ar fi fost poate fericiți ca micuța ce cu ochii strălucitori, nebăgând în seamă răceala stropilor de ploaie lunecând pe cauciucul mantalei, se grăbea înspre restaurantul sgomotos unde o aștepta un sofeur sau un monden poet decadent.

„Arta nouă“

II

Și în felul acesta asociaționismului estetic căruia i se accentua pasivitatea, i se extirpează în schimb fundamentul inseparabilității termenilor, despre care vorbește Stuart Mill.

Ofensiva pornită împotriva poeziei pe de o parte; formularea aceluși lirism sui-generis ca fundament al artei pe de alta, fac din poezie o... muzică plastică. Și după cum în plastică nu se va mai imita natura ci se va inventa forme și culori, tot asemenea în poezie se va renunța la cuvintele care să însemneze ceva, și se va face muzică cu vorbe.

Max Jacob, G. Apollinaire și Salmon au inaugurat cubismul în poezie transpunând acea însuflețire a interiorului de suprafațe plane prin freaătul liniei care le delimitează (André Lhote).

G. Apollinaire în prefața pentru acele „Mamelles de Tirésias” scrie: „Când omul a voit să imite mersul, el a creat roata, care nu seamănă de loc cu piciorul. A făcut atunci suprarealism, fără să știe”.

Max Jacob în a sa „Art poétique” e de părere că „poema în proză... diferă de fantaziile lui Aloysius Bertrand prin aceea că subiectul nu are nici o importanță, pitorescul de ascendență. Nu trebuie să te preocupe de cât de poemă adică de acordul cuvintelor, al imaginilor și de chemarea lor reciprocă și constantă”.

După cubismul acesta sau în același timp apare futurismul lui F. T. Marinetti, care de curând a fost sărbătorit cu ocazia primului congres futurist într-un chip cu totul italianesc, căci i s'a oferit din partea admiratorilor săi un drapel de 360 m. p. i s'au trimis peste 4000 de scrisori și mai mult de 450 de telegrame, dintre care una chiar a lui Mussolini.

Marinetti, care a cântat în formula nouă mașinismul contemporan a ajuns acum la o răsturnare a dramaturgiei. El propune să sporească la infinit puterea dramatică a unei opere, suprimând dezvoltarea progresivă a nodului teatral, care ar trebui prezentat singur sau în serii; vorbește de unele cercetări scenografice, care, învînd mecanismul teatral, ar împinge drama către faza sa ultra-sintetică. Un teatru „totalitar”, propune un adept al lui Marinetti și care ar da senzații multiple de lumină, parfumi, culori etc., ar fi o adevărată formulă futuristă.

Futurismul din prima sa fază a făcut curând loc dadaismului reprezentat prin Aragon, Cocteau, Tristan Tzara, Francis Picabia și alții.

Aragon (*La saison en Enfer*) susține că dezordinea spiritului său e sacră. Cocteau, crede că cea mai de seamă operă a literaturii nu este de cât un lexic dezordonat. (*Potomak*).

Tristan Tzara ca și Francis Picabia ca și ceilalți își confecționează poeziile în felul următor:

Cinéma calendrier du cœur abstrait,
18—Purgatoire annonce la grande saison
Le gendarme amour qui pisse si vite
Coq et glace se couchent sous l'œil galant
(Tristan Tzara)

Sau

Bouches,
Azur ivoire ton corps
Amour a deux mains •
Dors-tu
Mon-amie bien-aimée
Chaque soir sur la poitrine
De notre amour

(Francis Picabia)

Sau

Montagnes au dessous du niveau de la mer
un cheval mange sur le toit
Pente raide la vache à l'aise
Comme une mouche
Caressons-la.

(Jean Cocteau).

În sfârșit suprarealismul lui André Breton reprezintă ultima fază până acum a poeziei nouă.

Suprarealismul, ca termen, este inventat de G. Apollinaire, care îl întrebuințează, după cum am văzut în „Mamelles de Tirésias”. Înainte de 1911 Apollinaire întrebuințase termenul de supra-naturalism dar puțin în urmă renunță la el.

André Breton pretinde, că adevărata poezie nu trebuie să fie de cât o dictare pură a subconștientului fără logică și fără gramatică. Ceeace preconizează André Breton este un suprarealism care să decurgă din dadaism, după cum dadaismul a izvorât din cubism și futurism. Suprarealismul se răsfrâ în trei grupe de scriitori: una, care admite și rațiunii regulatoare un rol activ în această dictare a subconștientului și este reprezentat de revista „Surréalisme” condusă de Ivan Goll. În jurul său găsim scriitori ca Joseph Delteil, Marcel Ariand, Robert Delannay etc.; alta foarte apropiată ca ideal estetic de cea dintâi este reprezentată de revista „Interventions surréalistes”, organul oficial al suprarealismului internațional și apare sub direcția lui Paul Dermée.

André Breton ca și întreaga școală desconsideră arta în ceea ce ea ar conține ca factice, neagă existența lucrurilor, a publicului, a vocabularului, a logicii și a gramaticii.

În 1919 André Breton împreună cu Ph. Soupault scriau „Champs magnétiques” unde găsim rânduri ca acestea:

„Atenția mea”, scrie A. Breton, „este

îndreptată asupra frazelor mai mult sau mai puțin parțiale care în deplină singurătate, la apropierea somnului, rămân perceptibile pentru spirit fără a fi posibil să le descoperi o semnificare prealabilă.”

Mai târziu firește a apărut și manifestul suprarealist.

Pentru A. Breton cuvântul trebuie de-ternat din funcțiunea sa „de a însemna ceva”. Cuvântul e o sonoritate o notă muzicală. Materialul poeziei nu mai este nic: imagine, nici cuvântul, ci sonoritatea pură.

Nu dedicase Cocteau al său „Potomak” lui Strawinski, autorul aceluși „Sacre du Printemps”? Și nu prezentase el un ballet „Parade” cu muzica de E. Satie, pe care îl considera ca superior lui Debussy, (și chiar lui Strawinski)?

E. Satie răușise după părerea lui Cocteau și René Chalupe să deparaziteze creierul omenesc de păduchele nefast care dăduse omenirii vișul scârpînatului mulți milenar al înțelegerii.

După aceste câteva considerațiuni generale asupra fizionomiei artei contemporane revoluționare, se cuvine să ne întrebăm acum, ce anume poate fi valabil în toate acestea.

Firește, dacă existența unei arte auditive, cum e muzica, al cărei material nu e luat din realitatea înconjurătoare lucrează totuși asupra noastră în mod estetic, de ce vizualitatea noastră n'ar putea fi sollicitată de elemente plastice care să lucreze asupra noastră în același mod? De ce vizualitatea și auditivitatea noastră în același timp n'ar putea lucra pe cale poetică cu aceleași rezultate?

În teorie n'ar fi nici o piedică pentru asemenea posibilități. În practică însă se opune mecanismul nostru mintal pentru o astfel de concluzie analogică.

Între senzație și percepția noastră nu se poate interpune o „virtute” particulară care să modifice natura aparatului nostru mintal și care să ne schimbe într-un fel sau altul funcțiunea reprezentării. Ceeace se oferă organelor noastre senzoriale poate reveni pe calea reprezenta-

C. MIHAILESCU: PAZITORII CASTELULUI

Z I D

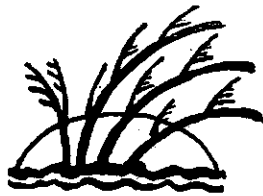
Mă învășasem sufletul să-mi risipesc în cele patru vânturi,
Căci pasul nu ajunge zarea nesătulă
Și sufletul ce străbătea văzduhuri și pământuri
L-am închistat aici într'o celulă.

Pe temelii de veac cu ziduri de cetate,
Oraș bătrân, te-ai strâns ca într'o scoică'n tine,
Din cale m'ai oprit: — Aici e bine —
Și darnic mi-ai svârlit la fiecare pas palate.

Cu vuctul pe străzi m'am risipit.
Mistuitor viața-mi pătrundea prin pori, prin nări —
Oriunde-am îndrăznit să intru, am întâlnit
Femei cu trupurile strânse în brățări.

Mi-ai arătat academii, muzee'nțelepciune:
Savanți ce 'nchid în formule, al vieții suflet uriaș,
Dar niciodată'n tine n'am văzut, străvechi oraș,
Cu'n soarele răsare și apune.

C. I. ȘICLOVANU

rilor. Realitatea ne oferă forme și culori de care mintea noastră leagă conceptele într'o unire indisolubilă.

Când forma sau culoarea revine pe calea reprezentării sau a unei post-prezentări, revine și conceptul legat de ea. Noi nu putem tăia legătura aceasta cum pretinde arta nouă, fiindcă atributul cunoașterii în forma aceasta ne-a fost dăruit.

În muzică, cascada de sonorități n'a mai fost întâlnită în viața reală și în felul acesta eticheta, pe care mintea noastră o lipește pe ea nu e „readusă” grație unei coexistențe sau a unei succesiuni anterioare între sonoritate și concept. E o etichetă oarecum liberă.

Cu toate acestea eticheta, despre care e vorba nu e cu desăvârșire liberă. În actul de aprehensiune, după cum spune Larsson (*La logique de la poésie* tr. fr. 1919) adică în actul, prin care conștiința noastră primește impresiile din afară: auditive sau vizuale, există un element comun cantitativ, nu calitativ, fiindcă din acest ultim punct de vedere impresiile sunt incomensurabile între ele. În condițiunile ritmice ale actului de aprehensiune se găsește elementul cantitativ comun.

Intr'adevăr, când vedem inflexiunea unei linii ușoare îi imităm și desenul cu corpul nostru; fără îndoielă, că nu executăm în realitate o mișcare corespunzătoare, dar facem rudimente de mișcări, încercăm senzațiile musculare, care ar întovărăși această mișcare, sau această poziție. Când concepem o nuanță de culoare, o percepem de asemenea în mod vital, ea ne face să respirăm într'un anumit fel și să simțim în corp această impresie de ușurare și de libertate, care există în nuanțele despre care e vorba. La fel când respirăm un parfum, sau când ascultăm o melodie.

Sunetele sugerează o atitudine, o fizionomie, o mișcare, o senzație musculară. De aceea ne este indiferent dacă trecerea de la o emoțiune la alta se face printr'o mișcare a corpului, sau printr'un ritm verbal; sau prin cuvinte, care ne zugrăvesc ceva din această emoțiune. (Ibid. pag. 172—175). Aceasta este ceea ce se numește analogie intersenzorială. Es-

tetica muzicală contemporană face abstracție de acest fenomen, pe care l'a studiat foarte de aproape școala lui Wundt.

Estetica plasticii și a poeziei de astăzi la rândul ei trece sau mai bine zis șterge din seria actelor psihologice fenomenul apercipției.

Există o analogie intersenzorială și arta nouă o consideră exclusiv afară de arta muzicală, care se înscrie în fals. A te rezema însă pe analogie intersenzorială desființând fenomenul apercipției, sau a le nega pe amândouă, cum face muzica, aceasta presupune o altă organizare sufletească de cât cea existentă.

Thomas de Quincey, spre pildă, fumătorul de opium, când aude pronunțându-se la ureche sau își zice sie-și, *Consul romanus*: imediat el vede defilând legiuni în arme, cu tribuni, cu bagaje și cu toată pompa militară, scânteind sub razele piezișe ale soarelui.

Pe un zid în ruine ros de erni, pătat de umezeală, mâncat de lepre vegetale și de mușegaiu, Vinci urmărește ca pe urmelc unui desen parcursul enigmatic al șanțurilor și descoperă forme minunate. (H. Focillon "Esthétique des Visionnaires" în "Journal de psychologie" n. cit.).

În aceste două exemple, unul patologic și altul normal ni se revelă tot procesul imaginației: ce se realizează prin definiție pe funcțiunea memoriei.

Muzicalizarea artei întregi căci la aceasta se reduce tentativa artei contemporane este o imposibilitate de fapt, căci ea pretinde apariția imaginației creatoare dincolo de legile memoriei. Ar fi poate interesantă arta ce ar decurge din această modificare a aparatului nostru mental, s'ar multiplica, desigur, mijloacele de realizare artistică, dar modificarea trebuie făcută nu în obiectul contemplării, ci în însuși mecanismul de contemplare, ceea ce nu e tot una. Nu arta trebuie să fie nouă, ci omul în esența sa sufletească; numai astfel omenirea va putea să pătrundă născocirile unui Pram-polini ale cărui teorii scenografice ne vorbesc de un teatru „poli-expresiv” realizat la Praga și la Viena și care ar da pe deplin o atmosferă futuristă cu dinamismul, simultaneitatea și unitatea sa, desființând actorul, care reprezintă un

compromis și aducând pe scenă adevărate drame în spațiu; numai astfel am cădea poate în extaz față de ghiduşile lui Leskovie care prezintă cuvinte în libertate, exteriorizând în audierea poemelor simultaneitatea prin diferite timbruri spre a exprima neenumăratele planuri de conștiință, acestea toate într'un mediu adaptat special și care s'ar numi „poedrom”.

Toate aceste născociri care presupun o imaginație originală, dar nu creatoare vor să readucă arta întreagă la o simplă plăsmuire decorativă. Să nu mai fie nici o deosebire prin urmare între un covor, spre pildă, și o pictură, între un monument și o sculptură. Mase, forme culori și sunete să se acorde pe un plan ireal extirpându-i-se orice element de conținut imitativ. Poezia să se muzicalizeze definitiv; pictura să se readucă la o gamă irizantă de culoare și la acorduri decorative de forme; iar sculptura, coregrafia și teatrul să devină categorii arhitectonice.

Acéseea sunt performanțe demne ale unei intelectualizări însetată după nouitate, dar nu manifestări artistice.

Desigur că „arta nouă” e un nou mijloc spre a arăta că ea nu e creată pentru cei ce au „ochi de văzut și urechi de auzit”, ci pentru aceia care au ceea ce nu pot avea, crezând, că n'au ce face în realitate continuă să aibă.

Arta lucrează asupra noastră prin sintetizare; „cea nouă” vrea să înlocuiască sintetizarea prin analizare. Creerul vostru refuză. Aci e mica diferență.

Problema e... metafizică...

SCARLAT STRUȚEANU

Pasteluri industriale

A m i a z ă

Tot praf îmbăesit

Se ridică

În strat vaporos de pe-asfalt,

Cu brațe firave se prinde

De norii ce cată spre 'nalt.

Prin fumul și praful ce ureă

— Jos —

Oameni grăbiți forfotesc,

— Sus —

Soarelui fața-i pâlăște

De umbre pe scutul ceresc.

E schimbul de-amiază,

Sirene de fabrici mugesc către cer.

Și pleacă și vin lucrătorii.

Și sună uneltele 'n foc.

Și-orașul pulsează

De zgomot, de aer și gând otrăvit;

Și-orașul pulsează

În mine,

Și'n el

Numai eu nu's grăbit...

STELIAN CONSTANTIN

Primăvara ce s'a dus...

de GEORGE MIHAIL ZAMFIRESCU

— Act provincial —

PERSOANELE :

MIRON POPOVICI, pensionar
SERAFINA POPOVICI, nevasta lui
NATALIȚA, nepoata lor

Timpul : acum, oricând — într-o seară de toamnă.

Locul : oriunde, într'un oraș de provincie.

DECORUL

Un salonaș, cu mobilă veche, în casa pensionarului. Miron Popovici.

Pe masa din mijloc, lampă cu abat-jour mauve, aprinsă. Fund, mijloc, ușa ce dă în curte; dreapta, planul secund, altă ușa — spre dormitorul bătrânilor. Stânga, planul secund, fereastră deschisă; perdele lăcșii și albe, prinse în părți cu funde de panglică mauve; lângă masă, un fotoliu.

Prin fereastră, se văd ramurile castanului de lângă casă.

E desfrunzit aproape.

SCENA I

Serafina — Miron

În haină de casă și papuci, Miron stă în fotoliul de lângă masă și citește jurnalul. Gras, mărunț, chel, tâmplele ninse, ochelari, figură blândă, mișcări leșe. În capot mauve, decolat cu gulerăș galben aprins, Serafina face pasi-ența la masă. Înaltă slabă, cuvântul precipitat, gestul nervos.

MIRON : (citind, îngânat). Remanierea guvernului... Un nou roman ro-mă-nesc Pre-mi-i-le A-ca-de...

SERAFINA : Ce citești tu acolo, Mironel ?

MIRON : (întoarce foaia jurnalului). Fleacuri, Finel, fleacuri...

SERAFINA : (împerechind cărțile). La să vedem : mergem mâine la pensie sau nu ? Damă cu damă, valet cu valet, popă cu... Na ! unde-o fi popa ?

MIRON : (silabisind) Nenorocirea d'n strada...

SERAFINA : (dezolată) S'a'nchis Mironel ! N'am noroc, nu mai am... Mereu se'nchide. Cum o să ne ducem noi la pensie, mâine, dacă se'nchide.

MIRON : (fără să-și ia ochii de pe jurnal) Ce s'a închis, Finel dragă ?

SERAFINA : (tristă, ciupind cu două

degete fața de masă) S'a dus ! Punem cruce, Mironel...

MIRON : (căutând, în jurnal-fugar) Politice... Financi... Ai spus ceva, dragă ?

SERAFINA : (oțtează, cu ochii la calendar) Sunt tristă, Mironel. Uite, la calendar : 13 Septembrie... (suspinaț) Acum doi ani, la 13 Septembrie. Blestemată zi ! D'aia mi se'nchide.

MIRON : Ce se'nchide, soro ?

SERAFINA : (duce batista la gură) Lasă-mă, Mironel, că sunt tristă și mi vine să plâng... Mironel ! N'auzi tu, Mironel ? Uită-te la mine, să vezi că sunt tristă și mi vine să plâng...

MIRON : (mormăit ascuns în jurnal) Gazele, reumatismele, nevralgiile... Uro-jonal întinereste...

SERAFINA : Mironel ! (jienită) Frumos, eu vorbesc la stele. (se scoală supărată) Uf ! ai ajuns de nesuferit ! Toată ziua cu nasu'n jurnal.

MIRON : (nevinovat) Păi... ce să fac ?

SERAFINA : Să te uiți la mine, să m'ascuți, să glumești... Ca omu', cu nevasta lui, în casă.

MIRON : (o privește nedumerit, pe de-asupra ochelarilor) Ca omu', eu... (înțelege). A, da... ai dreptate.

SERAFINA : (îmbufnată) Am !

MIRON : Sigur că ai, soro ! (reîncepe lectura). Cine n'are dreptate în lumea asta ?

SERAFINA : Iar cu nasu'n jurnal. Așa te șt'u, de doi ani. Ursuz te scoli, ursuz te culci. Noaptea, te întorci cu spatele la mine și sforăi.

MIRON : (a lăsat jurnalul pe genunchi ; simplu) Păi... ce să fac, Serafina dragă ?

SERAFINA : Nici vorbă bună, nici mângâiere, — nimic...

MIRON : (aceiași privire nedumerită pe deasupra ochelarilor) vorbă bună, mângâ... A, da... așa-i : nici o mângâiere ! (suspinaț) Hei, Serafinel dragă : (melancolic, fredonând îngânat) S'a dus vremea de demult...

SERAFINA : (repede) Carevasăzică, ren... (se stăpânește) Mironel, nu mă face să... (la fereastră, fierbând) Asta-i dușmănie curată ! Așa mă fierbi de doi ani. Avarule ! Blestemată noapte.

MIRON : (nedumerit) Ce noapte, soro, ce noapte așa grozavă de nu...

SERAFINA : Să mă lași în pace. Pre-făcutule !

MIRON : (se întoarce spre ea) Păi

G. M. ZAMFIRESCU

bine, frate... (Serafina nu-l ascultă) Finel ! Fiuleș dragă. Poftim, te supărași acum. (Serafina nu răspunde) Bine, nevastă. (reîncepe lectura).

SERAFINA : (la fereastră, după câteva clipe, privind cu coada ochiului spre Miron) Ce repede se'ncrează...

MIRON : (o măsoară, de sus ; afectează uimirea) cu mine vorbești ? Parcă erai...

SERAFINA : (repede) A, nu... — să nu crezi căți fac silă de vorbă !...

MIRON : Nici n'am nevoie.

SERAFINA : Știi, ești ambițios dumnea-ta.

MIRON : (crunt) Sunt — și gata socoteala !

(pauză)

SERAFINA : (suspinaț, privind afară) Ah ! ce toamnă dulce...

MIRON : (are un junghiu la genunchi și scapă jurnalul din mână) Au ! (se scoală ; alt junghiu, mai dureros) Au ! ce-o fi asta ? (face câțiva pași) Au ! măiculică...

SERAFINA : (nu l'a privit) Ferice de cine-i tânăr.

MIRON : (alt junghiu) Au ! Serafinel Asta nu-i bună.

SERAFINA : Numai cu stau înclisă'n casă, ca o cadână.

MIRON : Serafino ! Au !

SERAFINA : ..ca o cadână în harem.

MIRON : (nu mai poate răbda) Lasă haremul cocoană, că mă trec nădușelile de durere.

SERAFINA : (demență) Poftim ?

MIRON : (miel) Serafinel ! Nu te supăra, soro. Afurisitul ăsta de junghiu. Au ! Crede, Finel dragă, crede — că de nu m'ar durea, îngerașule...

IOSEF KEBER : ADAM ȘI EVA

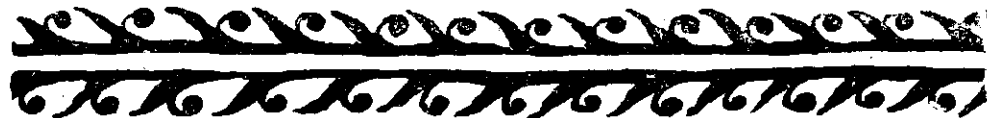
O B S E S I E

Azi m'a strigat pe nume cineva și-am fresărit.
Sfredel glasul pătrunde'n ureche;
Și'n larma asurzitoare, în stradă, buimăcit
Am căutat zadarnic prietenia veche.

Pe urmă, îndepărtată, chemarea vibră încă
În sufletu-mi ca ruga de clopot către seară,
Și vocea mamei blândă și vorba ei adâncă
Îmi străbătu prin suflet cu o tristețe-amară.

Dar nu, nimenea: nici soră, nici prieten și nici mamă.
Și strada arhăplină se sbuciumă și geme...
M'amestec în mulțime și-adânc m'afund de teamă,
Să nu aud, căci glasul din nou o să mă cheme.

N. FURCA

SERAFINA: Mulțumesc! Ingerasule—
când e vorba să-ți pui paharele încolo...

MIRON: Ești nedreaptă, nevastă.
Când mergem la pensie te iau la brațelă,
ca acum douăzeci de ani: hai: nevastă!
Când te chem să-mi pui paharele cum îți zic?
Finel dragă, iar am junghiu... — și tu vii ca acum douăzeci de ani...

SERAFINA: Să-ți pui paharele, să te duc la pensie. Atât! de doi ani. 15 Septembrie la pensie. Atât! de doi ani. Treisprezece Septembrie...

MIRON: (o privește îngrijat) Mă nevastă, ai dormit tu bine azi după masă?

SERAFINA: Cum văd eu, mă faci nebună, Miron Popovici! N'am ce zice: de multă cinste mă bucur...

MIRON: Da, n'a zis nimeni soro...

SERAFINA: Destul e'ai lăsat să se înțeleagă. Mă uit nu știu cum, vorbesc prăpăstii, te supăr. Înțelegem noi, să nu crezi.

MIRON: (hotărât să isprăvească) Vrei să-ți spui una și bună? Ei bine... (se stăpânește) Serafino! Nu mă face, bre, să vorbesc ce nu se cade. Șade rău, oameni bătrâni ce suntem să... Spui drept că nu'nțeleg de loc ce-i cu atât al tău, încolo și nu'mai știu cât septembrie.

SERAFINA: (la spatele lui, dragăstoașă, cu coatele pe spătarul fotoliului) Cum Mironel, se poate să nu-ți aduci tu aminte că acum doi ani...

MIRON: (era gata să se așeze în fotoliu; a rămas cu genunchii îndolși și palmele pe brațele fotoliului; ridică ochii spre ea îngrijat) Finel dragă, n'ai vrea tu să ieși o aspirină?

SERAFINA: (a făcut ochii mari) ce vorbă-i asta, Miron Popovici.

MIRON: (prudent) A nu, nimic. Așa cred eu e'ar fi bine. (reia jurnalul). Eu de câteori am călduri...

SERAFINA: (desnădăjduită) Iar! Iar cu nasu'n jurnal. (se plimbă, nervoasă; luptă cu lacrimile) Asta nu-i viață!

MIRON: (scapă jurnalul; clatină capul, cu ochii în gol, trist) Viață! de unde să fie, nevastă? Te duci în piață cu buzunarele doldora de bani și vii acasă cu un morcov degerat în mână. Rele zile am ajuns! Cu pensioara mea...

SERAFINA: Iar te plângi!

MIRON: Parcă tu nu te-ai plâns.

SERAFINA: Când?

MIRON: Adineauri.

SERAFINA: Eu?

MIRON: Tu.

SERAFINA: Când, Mironel?

MIRON: Adineauri, Serafinel.

SERAFINA: De scumpete și de pensie?

MIRON: Sigur.

SERAFINA: Nu'mi aduc aminte.

MIRON: Ba nu, zău!?

SERAFINA: (subliniază îndărătnică) Nu-mi a-duc a-min-te!

MIRON: Serafino! Nevastă dragă! Mă scoți din minți. N'ai spus tu, adineauri: asta nu e viață?

SERAFINA: Am spus.

MIRON: Păi atunci?

SERAFINA: Ce „atunci“?

MIRON: (exasperat) Păcatele mele! Mă rog marelă, s'o luăm... Vai de mine! Mă îngrijorezi, Serafino, nă sperii! Stai s'o luăm ușurel. Ai spus ori nu, asta nu e viață?

SERAFINA: Am spus.

MIRON: Carevasăzică te-ai plâns. Ține minte. Până acum e bun. Ne-am înțeles: te-ai plâns!

SERAFINA: (exasperată) M'am plâns, omule, m'am plâns! Țiu minte. Ce tot mă săcăi atât? Dar nu de scumpete. Mironel! nu de pensie, Mironel...

MIRON: Hm! Da' de ce?

SERAFINA: De viața asta...

MIRON: (ii fură cuvântul)... scumpă!

SERAFINA: Nu.

MIRON: ...vitregă cu oamenii săraci!

SERAFINA: Nu, altceva am vrut să...

MIRON: Vitregă, Serafinel! mai ales cu noi, pensionarii...

SERAFINA: Păcatele mele! Nu, Miron Popovici, nu!

MIRON: (clipește repede) Cum, nu te plângi de viață!

SERAFINA: Ba da, omule dar nu...

MIRON: Ce „dar nu“?

SERAFINA: Dacă nu mă lași să vorbesc. Te repezi la mine ca un... închizitor!

MIRON: (închide ochii, cașicum i-ar fi dat cineva o palmă) ...în!

SERAFINA: Imi iei vorba de pe buze. Pe urmă...

MIRON: (amar, clatinând capul) Brava, nevastă! Închizitor — după atâția ani de căsnicie cinstită și cuminte! Știi ce-i închizitor? Nebun! Eu, nebun, nevastă! Hei, rele zile am ajuns...

SERAFINA: (vinoasă) Iartă-mă și tu! Eu credeam că închizitor le zice la episcopi... Mironel! Nu, zău...

MIRON: Nu! zadarnic! Iți spui drept că... Uite, imi vine să plâng, Serafino, imi vine să... Mai bine nu mai ajungeam seara asta, să te aud.

SERAFINA: (plânge cu fața în palme).

MIRON: (o privește, îndelung; încearcă să reia lectura jurnalului; se

înduioșează) Finel! Nu mai plânge, soro ce Dumnezeu! Pentru un fleac de nimic, să... Fii serioasă, nevastă. Stai lângă mine, să ne împăcăm. Lasă-i dracului de episcopi. N'o să ne certăm noi, pentru...

SERAFINA: (plânge) Să mă lași în pace! Așa ai fost întotdeauna: încă-pătănat.

MIRON: Am glumit, soro. Pe cineștea mea de pensionar e'am glumit.

SERAFINA: Frumoasă glumă.

MIRON: Nu mai plânge, Finelus. Mă doare, să te văd... Un lucru de nimic. Ei și dacă m'ai fi făcut închizitor? Serafinel! Zău, dragoste, supărarea asta...

SERAFINA: (ii arată batista) Uite-o: muiată'n lacrimi! Lacrimi, după atâția ani de căsnicie cinstită și cuminte. Brava, Miron Popovici! Mai bine nu mai ajungeam seara asta, să te văd, să te aud.

MIRON: Iartă-mă și tu. N'am știut, n'am crezut că...

SERAFINA: Intotdeauna mi-ai făcut așa. Aștepti să cad în genunchi, să plâng. Ne cunoaștem noi, să nu crezi! Așa ai fost, așa ai să mori!

MIRON: (lovit) Să mă carevasăzică! Aici ai brodit-o, m'ai lovit în plin, Serafino, (se ridică, cu greu din fotoliu) Așa-i: un bătrân ca mine, o povară... (cu glasul umed) Biiine, Serafinel, să mă să pămăi tu să stăpânești pământul. Te superi de nimic și'mi dorești moartea.

SERAFINA: Eu? Nu m'ai înțeles Miron Popovici.

MIRON: (la fereastră, din ce în ce copleșit de durere) Tu o să mă uști, Natalița o să mă uite, lumea o să mă uite — și nuuu mai e Miron Popovici, n'a mai fost de când lumea. Să vedem, atunci: ai să te bucuri că ai rămas tu să stăpânești pământul. Eu, o să fiu bine acolo unde-o să fiu, cu țărâna în gură... (duce batista la ochi).

SERAFINA: Mironel, nu fii copil, omule. Am zis așa: atunci, când o fi să mori.

MIRON: (ii arată batista) Uite-o: muiată'n lacrimi! Lacrimi, după atâția ani de căsnicie...

SERAFINA: Nu știu ce-ai astăscară! Una vorbesc, alta înțelegi.

MIRON: (e prea mâhnit ca să-i răspundă; privește afară, melancolic)

SERAFINA: Ce m'oi mai fi mbrând? (se uită spre calendar cu ochi dușmani) Uite pacostea, (se repede și rupe foaia, o mototolește cu pră, o aruncă) uite de ce nu-mi iese pasiența, de ce ne certăm, de ce plângem. (cade pe un scaun, copleșită de mânie) Am să scriu o carte poștală la mitropolie, să n'o mai treacă'n calendar...

MIRON: (n'a văzut, n'a auzit; e tot la fereastră în extaz) Ștecele! Mereu și mereu aceleași stele. Numai noi: trecători schimbători; numai noi: fulg în vânt... Seara, lună plină, flori, privi-privighetoră, parfura, cântec... — și să mori! să aștepti: azi-măine, azi-măine. Prea e trist, nevastă! e din cale-afară de trist...

SERAFINA: (singură, cu durerea ei) Trist, Miron Popovici, trist...

MIRON: (s'a depărtat de fereastră, oftând; se apropie de fotoliu și întinde mâna spre jurnal; mâna șovăie). Lasă! naibii de jurnal! (se depărtează) câteva clipe; — și'n loc să ne bucurăm de ele, le pierdem cu minciunile și fleacurile din jurnale, cu certurile altora. Parcă din jurnalul ăsta ne certăm...

(Urmează)

RAFFET (Denis-August-Marie)

de IOAN C. BACILA

Pictorul și desenatorul Raffet s'a născut la Paris la 1 Martie 1804 și a murit la Genova la 16 Februarie 1860. În anul 1824 a urmat școala de Arte Frumoase unde a fost elevul lui Charlet și Gros, desenând după antic. În anul 1837 contele rus Anatol Demidoff întreprinde în Rusia, Ungaria și Principatele Române o adevărată expediție științifică la care au luat partea mai mulți învățați printre cari și desenatorul Raffet. Plecarea a

Cele mai importante deseneuri ale lui Raffet privitoare la Țările noastre sunt cele scoase în Album care are titlul următor: *Voyage dans la Russie méridionale et la Crimée, par la Hongrie, la Valachie et la Moldavie. Exécute en 1837 sous la direction de M. Anatol de Demidoff... Dessiné d'après nature et lithographié par Raffet. Paris 1841. 1 Volume în folio, 64-100 planșe.*

19 planșe au ca subiect Muntenia, Mol-

RAFFET: JOC ROMANESC, Cerneți, 9 Iulie 1837. Din stampele Academ. Rom.

foșt dela Paris în 14 Iunie 1847 și la 7 Iulie era la Drencova în Banat unde desemnează un cioban român, care în tinerețea lui a luptat la Marengo. La 8 Iulie este la Orșova și desenează un grup de băieți români ieșind dela școală; la 9 Iulie la Cerneți unde asistă la un joc românesc, la 11 Iulie la Giurgiu unde vizitează și bălciul și la 15 Iulie la București.

În București această expediție științifică stă dela 13-16 Iulie unde a fost foarte bine primită de domnitorul Alexandru Dimitrie Ghica. În București, a vizitat multe clădiri, a făcut multe vizite și Raffet a luat o vedere a bisericii Sfântu Gheorghe, a bisericii Stavropoleos, o adunare a Divanului și a asistat la defilarea garnizoanei din București, pusă de Domnitor în cinstea acestei misiuni. La 17 Iulie trec râul Buzău și la 19 sunt la Iași de unde ia o vedere generală a orașului Iași și biserica Trei Ierarhi. La 24 Iulie sunt la Sculeni unde trebuie să facă carantină și la 4 August sosese la Chișinău. Drumul prin Basarabia îl face cu diligență și în drumul lor întâlnesc țărani moldoveni cari transportă cărbuni în care cu lese înalte. Din Chișinău trece mai departe în Crimeea. Raffet ilustrează această călătorie în cartea lui Demidoff care s'a tradus în mai multe limbi, (franceză, italiană, olandeză, engleză, rusă, germană, spaniolă, poloneză și română) și a avut mai multe ediții: 1838, 1840, 1841, 1853, 1854, 1855, 1860. Ilustrațiile cărții reprezintă tipuri și costume din țările noastre: lăutari, ciapoer, Drumul lui Traian pe malul Oltului, Mitropolia din București, Țigani, Transport de cărbuni și poștașii moldovenesci.

Jova și Basarabia cu 64 pagini text explicativ făcut de Demidoff în Iulie 1848 la San Donato.

Desenurile după numărul planșelor sunt următoarele: pl. 7. Cioban din Banat la Drencova, Desemnat la 7 Iulie 1837.

Pl. 8. Copii români eșind dela școală. Orșova 8 Iulie 1837. Pl. 9. Țărani români în car. Pl. 10. Joc românesc, Cerneți 9 Iulie 1837.

Vederi din Giurgiu: pl. 11. Turnul ceasornicului, Bălciul de Sânpetru, bărbier în car. Pl. 10. Joc românesc, Cerneți 9 Iulie 1837.

Vederi din București: Biserica Sfântu

Gheorghe, Divanul boerilor, biserica grecească din București (Stavropoleos), infanteria românească defilând în pas alergător, Hora românească executată de țigani și jucată de muzicanții regimentului al II-lea la Domnitorul Ghica, Pl. 19. Trecerea râului Buzău de o diligență trasă de 14 cai.

Vederi din Moldova: Popas de poștă moldovenesc, Poșta în Molova, Vederea fașilor luată din balconul hotelului St. Petersburg, Biserica și turnul Trei Ierarhi.

Vederi din Basarabia. Poșta, popasul unei caravane moldovenești transportând cărbuni și diferite tipuri străine din Basarabia.

Afară de aceste deseneuri făcute de Raffet, în cabinetul de stampe din Biblioteca Națională din Paris se mai găsesc calcurile croquiurilor lui cari au fost făcute de Laura Raffet soția pictorului și pe cari fiul său Auguste Raffet le-a dăruit cabinetului de Stampe. Din fericele fotografii după aceste calcuri se găsesc astăzi în colecția de Stampe a Academiei Române făcute de d. G. Oprea cu dela Geneva.

Printre calcuri putem să amintim câteva cari n'au fost reproduse nici în carte nici în album: Femei din Skela, Tambur-major (o frumoasă aquarelă neîntruibuțată până acum). Un ofițer de infanterie și alți militari cu tot detaliul strălucitor al uniformei.

Interiorul palatului domnesc și portretul Domnitorului Alexandru Dimitrie Ghica, coafura unei fete din Giurgiu, (cu flori și salbă) și diferite uniforme de soldați.

Aceste deseneuri ale lui Raffet sunt de cea mai mare importanță pentru noi din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

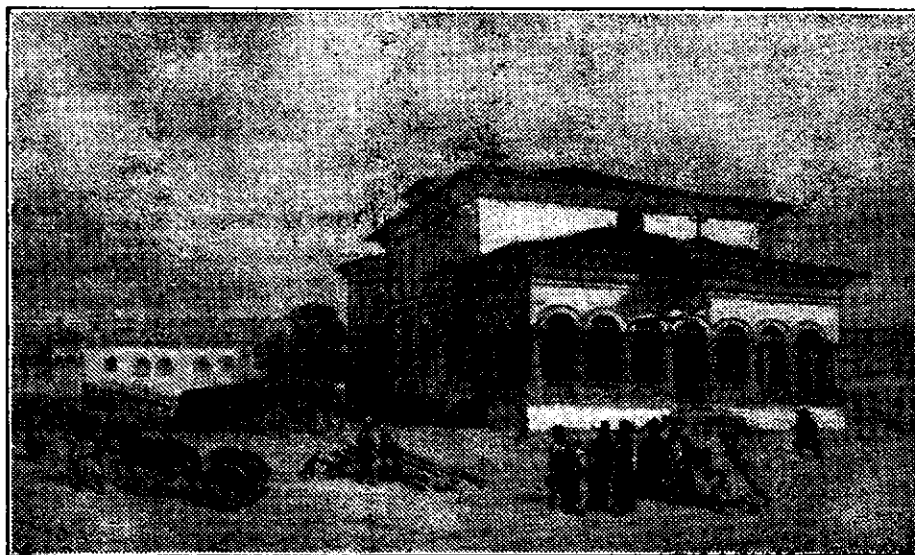
IOAN C. BACILA

BIBLIOGRAFIE

Maria Bengescu, Les calques des croquis de Raffet, pris au cours de son voyage en Valachie et en Moldavie, et conservés au Cabinet des Estampes (Paris). În revista „L'Art” 1 Februarie 1894. Articolul a fost reprodus și în „L'Indépendance Roumaine” București, 14 Martie 1894.

Al-Sadi Ionescu, Călători străini prin țara noastră, lucrare în manuscris. Anatol de Demidoff.

Ioan C. Băcilă, Pictori francezi prin țara noastră 1828-1856. Biblioteca „Astrea”, Nr. 8. Sibiu 1923. Editura „Asociațiunii”.

RAFFET: BISERICA SF. GHEORGHE, Din stampele Academiei Române

BESTIA

de ADRIAN PASCU

Goniți de un vânt puternic, izbucniți pe neașteptate, norii negri începură să se așune îngrămădindu-se tot mai amenințatori.

— Vine o ploaie!

Vorba trecu din gură în gură cu iuțala gândului. Ochii speriați cercetară zarea întunecată și un fior, zgudui pe toți cei adunați în jurul catafalcului încărcat cu flori.

— Și eu care am uitat să-mi iau umbrela...

— Mie, mi-a spus nevastă că o să ploaie. O durceau dela 5 noaptea reumatismele... E cel mai bun termometru.

— Mie mi spui? N'am eu o bățatură? Cum începe, știu că o să ploaie.

— Și popii ăștia care nu mai sfârșesc.

Plictisitor!

O să ne mureze!

— Parcă e cine știe ce nevoie de a-tăta cetire?!...

— Și deabia azi mi-am pus pălăria cea nouă... Mă coastă o groază de parale.

— De n'ar răci nevastă-mea.

— Mai că-mi vine să le spun că se apropie ploaia... Iaca! Mi-a căzut un sirop pe nas.

— Ți s'a părut!...

— Prieten, prieten n'am ce zice dar orișicum să-mi stric hainele de gustul lui.

— Ia uitați-vă la dânsul!... stă cu batista la ochi. Da crezi că plânge? Se prefăce... Nu știe ce să facă de bucurie că a scăpat.

— Rămâne vorba între noi dar și o așa femeie!

— În ultimul timp parcă înnebunise. Înmi era și rușine să mai ies cu dânsa pe stradă.

— Te compromiteai dragă! Ia uite la ofițerul acela blond... Parcă-i o fată.

— Și-o să ploaie!

— Ce mai de flori!

— Parcă D-ta nu știi de unde's.

— Ndă!.. D-zeu s'o ierție!..

— Vai că proști mai sânt unii bărbați..

— 4 ½ și eu la 5 am o întâlnire...

— Și nevastă-ta?

— Știe că's la o înmormântare.

— Trebu'a să vin, cu Prasin suntem prieteni din copilărie...

Câteva boabe reci, căzură repezi, plescând...

— Plouă! Plouă!

— Ce prostie s'o prohodească afară? Mormăind de frica ploii, după ce schimbă o privire de înțelegere între ei, iproștii sfârșiră rugăciunea, Prasin se aplecă emoționat, lipindu-și buzele de mâinele reci... Un fior îi străbătu trupul.

— Iasă nu mai plânge, dragă!

— Așa e viața...

— Știu, o asemenea femeie e greu să mai găsești, dar nu poți lupta împotriva naturii... Fiecare o să murim. Doi prieteni îl luară de subțiori, fără să aibă nevoie de ajutorul lor. Dar așa e obiceiul...

În lungul aleii, frunzele galbene se așterneau ca un covor în care foșneau și se îngropau picioarele.

Câteva mormăeli infundate, un glas plângător de clopot dogit șapote huruitul monoton al bulgărilor, svârșii cu nepăsarea obișnuinței. Ochi sterși umbrele deschise zgomotos, stropi repezi de ploaie.

Ghemuit în fundul trăsorei, cu gulerul hainei ridicat și trupul obosit fără un gând, Prasin, în zadar căuta să înțeleagă ceva din cele întâmplate. Se

petrecuseră prea repede. Voi să-și aprindă o țigară... Își simți degetele înțepenite. Pe buze mai avea încă răceala mâinilor de gheață.

O răbufneală de vânt, amestecat cu ploaie, îl izbi în față, făcându-l să se ghemuiască mai tare în fundul trăsorei, ca într'un culcuș cald.

Pe nesimțite o moleșeală plăcută îl învălui, descoperindu-i fruntea.

— Ce-i omul?... alaltăieri când am plecat la drum, m'a sărutat cum mă sărută de obicei și astăzi moartă... îngropată... Teribil!... Păcat!... Acum ma deprinsesem... Știam cel puțin că am pe cineva acasă. Așa o să mor de urât! La urma urmei nu-i vina mea... A vrut să moară, a murit.

Ce's eu vinovat?

Căscăniția lui Prasin dăduse pe vremuri cam mult de vorbă întregului oraș și mai ales cuconctului revoltat de atâta nesimțire din partea unui bărbat destul de bine, care ar fi putut fericii pe multe din fetele, ce susținau prin iatacurile răcoroase, răsfoind romane sentimentale.

Nu puteau să înțeleagă cum primește tratul lângă o asemenea femeie?! Dar Prasin cu toate că știa vorbele și privirile ce se porneau în urma lui, oridecâte ori se rătăcea la vre-o una din sindrofiile obișnuite, pe la pușinii prieten ce-i mai rămăsese, urma să-și ducă viața, făcându-se că nu bănuște nimic și că-i cel mai fericit dintre fericii.

— E idiot!

— Un asemenea bărbat ar trebui spânzurat.

— E o rușine!

— Am să vorbesc cu Nicu... Poate că bietul om nu știe nimic.

— Crezi?

— Altfel nu înțeleg cum o mai țartă.

Dar Prasin o iertă și-ar fi iertat-o întotdeauna.

Ajuns în fața caselor, trebui să-l trezească vizitului. Infrigorat apăsese. Picioarele îi erau grele, parcă ar fi fost de plumb. Trântindu-se într'un fotoliu din birou, închise ochii, rămânând așa, cu gândurile împrăștiate.

Ar fi vrut să doarmă. Răceala odăilor mari îl înfioră... Un miros greu de flori vestejite, tămâie, parfumuri țări îmbăcșise mobilele, plutind prin toată casa.

Ceru să i se facă un ceai ferbinte, cu rum mult, și închise ochii din nou. Prin fereastra deschisă, o șuviță de vânt năvăli, izbind o coală de flori, sfărâmând-o.

Prasin sări în picioare inspăimântat. Nervos închise fereastra, mormăind ceva... li fugise somnul. Își frecă mâinele, măsurând odaia.

— Poftim ceaiul!...

— Pune-l pe birou... Să știi că mă duc să dorm în oraș.

Lasă ferestrele deschise să iasă aerul acesta de mort... Mă înăbuș!...

— Bine... A! uitasem... Am o scrisoare pentru d-voastră.

— Pentru mine?

— Da... Mi-a dat-o d-na, chiar în dimineața aceia grozavă... Zăpăcit am uitat-o...

— Ad'o!...

Intr'adevăr scrisul ei... Tremurând rupse plicul. Ce-ar fi putut să-i scrie?

Pastel olimpic

Vertiginos se prăbușiră zeii
Din nescărsitul marelui palat.
Domnia lor eternă s'a curmat
Din muntele plăcerii, și-al ideii.

Păstorii din câmpiile Moreii
Din zori de-zi și până'n înserat,
Spre vârful altă dată neurcat
Nepăsători și gravi își poartă mlei

Dar ca o prevestire de furtună
Enormi giganți — nori negri — se adună
Pe lângă piscul ce desfide Timpul.

Un fum bogat de jertfă pare norul,
Cenfricoșat l-a ridicat Olimpul
Lui Tatăl Jupiter Detunătorul

MIRCEA PAVELESCU

I Iulie 1926.

Dragul meu...

E ora trei de noapte. Plouă și e frig... Stau singură în iatacul meu... În noaptea aceasta am vrut să fiu singură. să-ți pot scrie. Va fi o spovedanie lungă și dureroasă. Spovedania vieții mele. Trebuie să-ți-o fac și ești dator să-mă ascuți până la capăt... Voiu fi sinceră, așa cum am fost întotdeauna... Îți mai amintești de dragostea noastră?...

Nu cred... E așa de multă vreme! Eu totuși îmi amintesc.

Să mă poți înțelege, am să caut să-ți reimprospătez memoria.

Aprinde-ți o țigară și ascultă!...

Era într-o primăvară! Curios!... Toate dragostele încep primăvara!

Ne-am cunoscut într-o zi de ploaie la adăpostul unui gang...

Romantic! Tu aveai umbrelă; eu nu... Purtam o rochiță albă, subțire... O păstrez și acum... Când plouă te plictisești, când te plictisești cauți vorba cu ori-cine... Așa am vorbit și noi, bineînțeles că mai întâiu despre ploaie. Te-ai oferit să mă întovărășești până acasă. Ți-am zămbit, fiindu-mi rochița salvată... Pe drum mi-ai înșirat tot felul de nimăcuri... Te ascultam, gândindu-mă ce proști is bărbații. Tu n'ai fost prost decât în ziua aceia. Poate de asta mi-ai plăcut mai mult decât ceilalți. Pe urmă aceeași poveste banală. Noptile noastre la ieșirea de la Facultate, plimbările lungi cu întreg bagajul sentimental; până când a trebuit să se întâmple, ceea ce era natural. N'am regretat o clipă, căci te iubeam. Să nu crezi că făgăduința de-a mă lua în căsătorie m'a hotărât... Nu!... Dragostea. Nu știu cum se face, dar te-am iubit... Zămbești? Zămbetul tău ironic, pe care îl cunosc așa de bine!... Însă de mama mea, bătrâna aceia bună și copilăroasă, ce se mândrea la toată mahalana că are un ginere avocat, își mai amintești? I se umpleau ochii de lacrimi, când ne vedea întorcându-ne acasă... Dar de duminecele, când stăteam împreună la masă și nu știa bătrâna ce să-ți mai facă numai să nu te supere? A fost drăguț... Ș'apoi logodna... Bătrânește după moda veche... Nu te plictisești!... Pentru mine au fost ochi mai frumoase clipe până în seara când...

Un acces de inimă și bătrâna muri. Când ai venit, câteva vecine stăteau de veghe lângă moartă. Ți-am eșit înaintea plângând... Ai rămas surprins... Poate

că o iubeai și tu?... Târziu ne-am retras în cealaltă odaie... M'am alipit de tine. Imi mângâiai părul, căutând să mă întovărășești... Răsuflarea îți era grcoaic... Miroseai a vin... — „Am fost cu un prieten pe care nu-l văzusem de mult”. Nu-ți puteam face o vină... Dar mângăerele tale deveneau tot mai lungi... Am tresărit, cutremurată de un gând... Am voit să mă ridic... Brațul tău îmi înclătase mijlocul... Am întors capul... Privirea-ți de animal m'a jintuit... Un vâl de scârbă mi s'a ridicat pe neașteptate în suflet... Buzele mă căutau. Mă zbăteam... Cuvintele tale îmi șuerau...

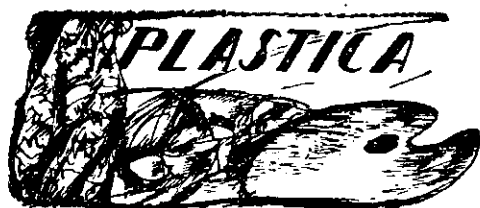
— Dacă mă iubești nu te împatrivi... Vreau să văd dacă mă iubești... Altfel te las...

Da, m'a amenințat... Bestia!... Și în odaia de alături îmi era mama moartă... Nu știu cum n'am înnebunit? În noaptea aceea mi-ai ucis sufletul... Uchișule! Târziu ai adormit. Nu mai era nimeni... Am căzut peste raclă plângând... Un gând m'a luminat... Ții minte că a doua zi, m'am purtat, ca și cum nimic nu s'ar fi petrecut între noi?... Am avut puterea să mă stăpănesc; Ş'apoi zilele lungi, plictisitoare până la căsătorie. Ți-ai jintit cuvântul... Jertfa făcută, te îndreptase de iubirea mea... Sau poate că aveai remuşcări. În clipa când te-am știut legat de mine, am simțit că răzbunarea mea începe... Toată viața nu mi-a fost decât o răzbunare, căci te uram, atât cât poate uri o femeie. N'ai simțit niciodată cât te urăsc?... O lună după cununie te-am înșelat. Și tu știai... Altfel fericirea nu mi-ar fi fost deplină... Ai tăcut, închizând ochii. Știi de ce? Să-ți spun eu... Fiindcă aveai nevoie de omul acela. Vezi ce suflet mic ai? Te înșelam. Voiam să-mi bat joc de tine, cum făcuseși altădată. Dacă ai fi îndrăznit să-mi spui ceva, ți-ași fi amintit de noaptea aceea... Dar n'ai îndrăznit. Era în joc poziția ta socială... Omul acela te putea zvârli și te-a zvârli acolo unde năzuiai. Mi-a fost silă de amândoi... Știi ce vorbea lumea... Inșă răzbunarea mea prețua mai mult cu orice... Îți mai aduci aminte, de o năvelă a lui Maupassant? Mi se pare că ți-am cetit-o chiar eu?... Patul 32... Cum s'a răzbunat fata aceea pe nemți, așa m'am răzbunat și eu... Când odată mi-ai spus că nu te simți bine, am tresărit. Imi ajunsese scopul. Zi cu zi te-am urmărit, te-am studiat. De mine nu mă îngrijeam. Bala te prindea tot mai mult în ghiarele ei. Da... Acum îți pot spune... Tu mi-ai sfărâmat sufletul, eu viața. Tremuri? De ce n'ai tremurat în noaptea aceea?... Cum ți-ai închipuit că o femeie ca mine are să uite, să erte? Se putea ierta? Tot ce-mi pare rău e că nu mi-am putut urmări răzbunarea până la capăt.

Copilul, copilul ce-a dat primul semu de viață, ce-i vinovat? El nu trebuia să se chinuie pentru că a avut asemenea părinți. De aceea m'am hotărât să mor. Iată spovedania mea sfârșită. Ai sfărmat o viață, o dragoste. M'ai ucis pe mine dar ți-ai ucis și copilul... Eu sunt fericită!... Tu trăești!... Bucură-te că ai scăpat!... Moartă, voiu urma să mă răzbun, căci ți-a rămas în sânge amintirea mea!...

Nimeni n'a putut să înțeleagă de ce Prasin, cu toate că nu-și iubea soția și nici n'ar fi fost cu putință să iubească pe-o asemenea femeie, care-l făcea de răs în tot târgul, a trăit cu dânsa un an de zile și în noaptea după ce a îngropat-o, a fost găsit în biurou cu creerii sfărâmați de un glonte.

ADRIAN PASCU

D-NA FILOMELA THANASONE
LA VERNISAGIUL „SALONULUI”
(Instantanee din lumea artistică a tinerii
republici sud americane—Stancaterra).

II

D-na Filomela sosi cu întârziere: În fața palatului oficial și pe străzile înconjurătoare, sute de automobile și echipajii elegante staționau goale, mărturisind despre enorma mulțime selectă înghesuită în cuprinsul celor șaptesprezece camere ale „Salonului”.

Și cum ar fi dorit să ajungă la vreme! Generalul însă îi trimisese prea târziu cepeul diviziei, și acum, fată... poate că artiștii expozanți au și fost prezentați ministrului de arte și președintelui republicii... poate că stau cu toții acum în fața „Irișilor albi” și nimeni nu o cămă să dea explicații, să le arate însușirile... desenul perfect... culorile naturale și poetice...; poate că vor să-i cumpere tabloul pentru muzeul Capitalei, ori se sfătuesc să-l premieze... sau poate... Dumnezeu! ...un coleg invidios critică irișii... președintele trage cu urechea și aude... poate că...

— Oprește bestie!... țipă exasperată d-na Filomela — și vistivoiul, un superb milițian îmbrăcat de paradă, ca un cioclu, concentrat anume în vederea „Salonului”, se încordă pe spate, opintind caii, cari, albi de spumă, se opriră.

D-na Filomela într'un formidabil costum de atlas negru cu grele dantele de Venetia, scobori cu buzele strânse, ca o așchie — și o senzație nesuferită undeva.

Prima sală era inadevar arhiplină. D-na Filomela căută din ochi, peste capetele mulțimei elegante, două lucruri, simultan: „Irișii albi” și pe d. președinte al republicii. Ii se zăru că zărește, sub lunete enorme, capul de morsa al ministrului — și se avântă, săpând cu coatele ascuțite șanțuri adânci prin lume.

Aprăape: deziluzie!... Ministrul umbilă ras, iar demnul acesta poartă o pereche de mustați negre și țepoase, ca o perie de sârmă. Dar personagiul acesta necunoscut privește atent pe panoul din coasta ferestrei mari și orbitoare de lumină...

„E un cumpărător... Trebuie să fie din California, directorul unei companii cinematice, ori negustor de porci din Chicago... Ce persoană distinsă și gravă!... și bogat... miliardar... Să cumpere... firește... Tabloul meu... dar unde l'or fi agățat?” ...gândește d-na Filomela destul de tare lângă urechea d-lui cu ochelari, care, întorcând către ea, imperțurbabil, doi ochi senini de copil, șopti cu discreție:

— „Pardon!... vanga giust y semper cruta thè strepedintes...!”

— „Pardon!... răspuse, deconcertată, d-na Filomela, și zâmbi în sine: e Turc!... Vai, o să-i placă la nebunie tabloul meu... Trebuie să fie vre-un sultan în concediu... Aștia sunt nebuni după flori, ... și sensuali!...”

Scotând succesul unei achiziții în chiar ziua vernisagiului, ceia ce în republica Stancaterra echivalează cu o mențiune oficială își repezi ochii, hotărâtă, pe panoul à contre jour, unde privise sul-

nul, și descoperi, agățaji, cam sus și în umbră, „Irișii”, d-sale cari străluciau totuși uimitor, ca porțelanul... Dar nu-i plăcea vecinătatea — și desigur lucrul trebuie să fi fost făcut din răzburare... Fa, care deși împlinise, deabea, cincizeci de ani, era deja la a șezzeci și patra expoziție personală — (prima a avut-o la 18 ani și au urmat apoi, fără greș, câte două pe an) — să fie așezată lângă un june debutant al cărui nume nu l-a pomenit încă nici odată gazetele!... Și apoi, așa, intenționat la întineric!... Nici măcar iscălitura să nu fie vizibilă!... Ah, juriul, juriul!... și amintirea penibilelor clipe de așteptare pe coridor... cu urechea la gaura ușei... leșinul... apa de cologne... îi veniră deodată în minte și-i strecurară în palatul gurei o gădileală dezagreabilă... ca o lunecare de fir, de păr...

Mulțimea o străngea din toate părțile și presiunea aceasta îi făcu plăcere: se simțea mai puțin singură. Căută cu ochi înfrigurați o figură cunoscută căreia să i se jeluiască de proasta plasare a „Irișilor” — dar nu găsi pe nimeni, chiar Turcul dispăruse în valurile costumate, cari se frământau într'o larmă șoptită și agasantă. Neputința de a-și descărca indignarea o exaspera.

Dar în marile cumpene ale vieții și cel mai slab dintre oameni are uneori nebuințe deslănțuiri de energie. D-na Filomela își încordă mușchii, ca frânghiele pe corabie, și, luând direcția ușei pe care intrase, pătrunse prin valurile mulțimii, care se clătina uluită. Luase o hotărâre mare: să alerge la divizie și să ceară generalului o echipă de pionieri cari să-i desprindă tabloul și să-l așeze pe alt panou, în lumina cea mai bună și în vecirătatea cea mai onorabilă.

Fie că poliția—ca toate polițiile de pe glob — obligase vehiculele, cari așteptau... — să circule, ori să se înghesuie în vre-o străduță lateralnică pentru a nu aglomera piața palatului; fie că vistivoiul înțeleșese greșit consenmul, d-na Filomela, după o exasperată cercetare și nenumărate chemări, nu putu descoperi cepeul diviziei.

Cu nervii iritați ca după un masaj cu glas-papir și cu o slăbiciune de nesuportat în rotulele cari tremurau gelatinoase, d-na Filomela avu sentimentul unei catastrofe și se rezimă, goală de puteri, de una din coloanele, în marmoră roșie ale Salonului — pe scara dela stradă. În genele rare străluciră două lacrimi, ca două picături de spermanțet, care-i împaiențiră privirea. Și strada, în perspectiva ei nesfârșită, în cari se învălurau oameni și vehicule, îi păru deodată un șarpe uriaș și amenințător — cu solzi multicolori și mobili. În fund de tot, cum ar fi venit spre coada șarnelui, o pară sinilie, ca o delicată pamblică strunită orizontală — indica albastrul netulburat în ziua aceea, a Pacificului. Pentru un pictor, o pată de cobalt este o alintare; pentru o femeie pictor, cobaltul este o muzică fascinatoare: D-na Filomela deschise, fără să vrea, poșeta... pescui în moliciunea bastei de mătăsu cele două perle din genele jilave și — cu o abilitate, cu un sânge rece, cu o energie pe care numai femeia le poate avea în împrejurările tragice — își trecu de trei ori cu creionul roșu peste buzele fanate și se privi în oglingioară atent, incisiv, poruncitor.

Întoarse spatele străzii și, hotărâtă la un act de supremă bravură, pătrunse în sala Irișilor albi. Soția de general — (și generalul nu-i precupețise, în cei treizeci de ani de căsnicie, nici una din tainele tacticii și strategiei) — d-na Filomela știu să se folosească, chiar dela intrare, de un element neașteptat și totuși singurul care putea să-i asigure, ne-

zăbovit, victoria: BIUROUL, mobilă masivă de stejar, pe care, într-o ordine simetrică, odihneau, pentru folosința publicului, cataloagele „Salonului”.

Cu toate protestările bătrânului gardian, cu toată panica provocată în numeroasa asistență, cu toate vociferările ascuțite ale atâtor doamne gutoase silite să și accelereze subit mișcările — d-na Filomela își infipse brațele amândouă în flancul biuroului și — (așa cum se mână din spate vagonetele cu obuze pe care le inspectase cu generalul la forturi) — îl împinse diagonal, pe parchetul lustruit, spre colțul cu „Irișii albi”... sfărțicând în dreapta, în stânga, în față: pantofi, bătăături, falange, tendoane — în mijlocul unui val general de durere și spaimă. Un tank veritabil năvălind răzbufnitor și turbat peste o masă de oameni surprinși și dezarmați!

Ofensiva aceasta noaptea și vertiginosă puse pe fugă toată lumea care, strivindu-se la ieșiri — izbučni, înnebunătă, în stradă.

Când sosiră gardienii chemați în ajutor d-na Filomela dispăruse și Irișii d-sale albi, strămutați pe panoul luminos din față, scelipeau, într-o ușoară clătănare, lângă tablourile marelui profesor, Cezario Tredenti, maestru hors-concours, despre a cărui artă, veșnic tânără, marile gazete scriu hiperbolic de șasezeci de ani, necontenit.

Aflând a doua zi — cu prilejul cercetărilor la care a fost chemată — că domnul cu lumete și mustățile țepoase nu era un sultan turc, pasionat de flori și sensual, ci chiar președintele juriului, (cel mai mucalit dintre pictori), d-na Filomela ordonă, enervată, generalului să poruncească aspra pedepsire a vistavoitului, care dezertase dela post — și cumpărarea, din fondurile speciale ale ministerului de Război, a Irișilor d-sale albi, pentru darul, care urma să se facă doamnei președinte a republicii cu prilejul onomasticeii sale.

La zece zile după această întâmplare, riguros autentică, celebra scriitoare și cronicar de artă Ada Fulmenanti termină foiletonul ei săptămânal asupra „Salonului” cu aceste versuri, dedicate d-nei Filomela Thanasone și pe care le redăm în traducerea fidelă a corespondentului nostru din Stancaferra:

„Filomela e o divă
„Ce se pune pe-ori ce floare,
„Cântul ei este culoare,
„Arta ei nărositoare,
„Dar când cade'n recidivă
„Filomela, mândra divă
„Strălucește viu în Soare:
„Nu e pictor — e chiar floare!

Întil să mai adăugăm că, la balul pentru onomastica d-nei președinte a republicii, versurile acestea, cetite odată cu înmânarea „Irișilor albi” — au avut un succes extraordinar: d-na Fulmenanti a fost decorată pentru merite literare, d-na Filomela Thanasone pentru merite artistice, iar generalul — impresionat până la lacrimi — avansat la comanda corpului de armată.

N. N. TONITZA

Inmormântarea lui Leon Donici

□ În ziua de 7 Iulie a fost înmormântat la Chișinău, într-o impunătoare ceremonie funerară scriitorul basarabean Leon Donici, de curând dispărut la Paris. Cler, armată, populație și oficialitate au dat, prin mulțimea și căldura cu care au participat, proporțiile unei apoteoze, acestei reînțoarceri a lui Donici, în pământul Basarabiei pe care atât a slujit-o.

Au vorbit d-nii: Eugen Titeanu, Ludovic Dauș, Negrescu, Titus Stoica, etc.

Din partea guvernului a vorbit d. Nichifor Crăniac, secretarul general al ministerului cultelor și artelor:

„Mi s'a dat mie, prieten și admirator al lui Leon Donici, să flutur din partea regimului politic, batista îndoliată pe urma celui care, pleacă dintre noi, bărbat în floarea puterii lui, în călătorie fără de întoarcere. A fost în cercul nostru de scriitori dela București, între cei din urmă basarabeni pe cari i-am cunoscut. Leon Donici venia în ceasal al unsprezecelea. Dar scris este că și cei din ceasal al unsprezecelea vor fi primiți, — ca și cei din ceasal întâi, — lucrători în via românească.” Și dacă Leon Do-

LEON DONICI

nici a fost dintre cei din urmă chemați, s'a dovedit a fi între cei dinăți afeși, ai patriei și ai morții. Dăchis la inimă și neprefăcut, cu dumnezeiască sinceritate a firilor adânc omenest, a stat la masa prieteniei noastre, ca de când lumea, a tănuț cu noi, ne-am schimbat ideile și i-am îmbrățișat recunoscând în el pe fratele care venia de departe.

Leon Donici a intrat cea mai înaintată formă a patriotismului basarabean.

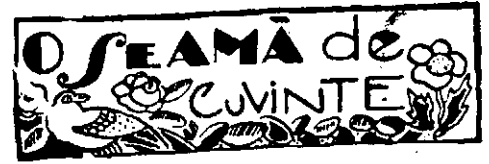
La Paris, în creerul lumii, unde se dă necontenit război al spiritului și al inteligenței pentru drepturile popoarelor: la Paris, unde vrămașii duc cea mai înverșanată luptă de contestare a evidentei noastre istorice și etnice, de falsificare a adevărului și dreptății acestei țări, Leon Donici a pășit eroic, înfruntând minciuna și căutând să organizeze adevărul într-o spulberarea ei. Pe acest front internațional al spiritului și al inteligenței, el a afirmat categoric dreptul național al țării lui.

A luptat ca un erou, a căzut ca un mucenic. A dat patriei tot ce putea să dea inteligența, cultura și marele talent cu care era înzestrat, fără să ceară nimic în schimb.

Leon Donici, iată-mă aici, lângă scriul tău, care te-a purtat peste mări și țări, unde ai dus

luptă de erou și ai murit moarte de martir, să aduc cuvântul din urmă al celor cari te-au înțeleș și te-au iubit. Căci dacă trupul tău s'a sfâșiat în covârșitoare suferință pentru noi, fapta ta fără pereche rămâne vie ca Dumnezeu adevărului și al vieții fără sfârșit în care tu credeai ca un adevărat și ortodox creștin.

Fratae întru Cristos și întru patria românească, Leon Donici, fie fărăna basarabeană ușoară, peste somnul tău veșnică pomenirea faptelor tale!”

Carusso, dându-se jos dintr-o trăsură ce-l duse de acasă până la teatrul unde trebuia să cânte plăt birjarului după tarif. Birjarul îi refuză plata zicându-i:

— Un om care câștigă numai într-o sinfură seară și numai cu vocea câteva mii de franci, poate plăti mai mult cu ceilalți.

— Dobitocule, îi răspunse celebrul tenor, du-mă și tu cu o trăsură care să aibă o singură roată și cu un cal cu un singur picior și atunci vei avea dreptul să-mi ceri mai mult.

Kean, renumitul actor englez, nu-și găsi într-o zi pe când se afla la țară, calul pe care îl lăsase păscând pe o livadă. Întrebă deci pe un țaran dacă nu sunt camva hoji de cai prin vecinătate.

— Nu, răspunse acesta, suntem toți acei oameni cinstiți, dar de câteva zile s'au aci un comediant din Londra, un oarecare Kean, și poate că a furat el calul!

RUD. A. KNAPP

DIN STRAINATATE

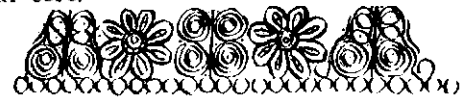
□ Regele Spaniei membru al Academiei des beaux-arts de la Paris, și-a ținut săptămâna trecută discursul de recepție vorbind despre istoricul familiei sale și artele frumoase în Spania.

D. Dampf i-a înmănat o medalie de membru al Institutului în aur, bătută special pentru el.

□ Sovietele au fundat o Academie a istoriei culturii pentru a studia opocile preistorice. Ei vor îndruma cercetările lor umane, cercetări cu atât mai interesante cu cât în regiunea Volgii, anumite populații vorbesc încă, unele presupuse dialecte dela începutul omenirii.

□ Atlantida, faimosul continent dispărut fără urme, preocupă încă multe cercuri științifice din străinătate. De curând s'au inaugurat la Sorbona reuniunile cercului de studii și cercetări asupra Atlantidei.

D. Roger Devinge a expus problema Atlantidei și d. Paul le Cour scopul acestui cerc.

TEATRALE

□ Teatrul Național din Craiova va reprezenta, în viitoarea stagiune, piesa istorică „Fu poruncă dela Suceava”, de d. George Mihail-Zamfirescu. De același autor, teatrul craiovean va reprezenta și piesa pentru copii, în versuri, „Sfârșul Năzdrăvanului”, jucată anul trecut pe scena Teatrului Popular din Capitală.

Buletin bibliografic săptămânal *

de AL. SADI IONESCU

0 OPERE GENERALE. BIBLIOGRAFIE.

György Lajos. — Az erdélyi bibliografiája (1919—1924). Cluj, (Nyom *Minerva*), 1925, 71 p. Lei 50.

Valentiny (A.). — Catalogul revistelor științifice și medicale din Cluj. Catalogue des revues scientifiques et médicales de Cluj. Alcătuit sub direcția lui E. G. Racoviță. Cluj, Editat de *Universitatea din Cluj*, 1926, XXIV+455 p. Lei aur 5.

2 RELIGIE. TEOLOGIE.

Gheorghiu (Vasile). — Tabloul zilelor săptămânale dela anul 200 i. d. H. — 2000 d. H. Cernăuți. *Editara autorului*, 1926, 8 p. Lei 10.

Ghia (Dr. Gh. I.). — Impărăția lui Dumnezeu după noul testament. Craiova, *Ramurl*, [1926], 88 p. Lei 20.

Vintilescu (Iconom Petre). — Cultul și Erezile. Pitești, (Tip. *Artistica*, P. Mitu), 1926, 180 + IV p. Lei 70.

34 DREPT. LEGISLAȚIE.

Smirnov (C. M.). — Succesiunea după Novelele 118 și 127 ale împăratului Justinian. Tradus după manuscrisul original, de G. C. Stere. Chișinău, (*Impr. Statului*), 1926, 18 p. Lei 10.

Gălățescu-Pyk (D.). — Probleme juridice. II Varia. București, (Tip. *Cultura*), [1926], 151 p.

Georgean (N.). — Studii juridice. Studii de drept civil, procedură civilă, drept penal, procedură penală și drept comercial. Vol. I. București, (Tip. *Cartea Medicală*), 1926, 366 p. Lei 250.

Buzea (N. T.). — Studii penale. Iași, (Tip. *Viața Românească*), 1926, 88 p.

Moldoveanu (Maior Sandu Z.). — Corpul Jandarmeriei: Indrumări Agenților de Poliție pentru Practica serviciului la posturi. Ediția III. Făgăraș, (Tip. *Miron Neagu*), 1926, 97 p.

Zalman (A.). — Formularul avocatului cuprinzând modele de acte, acțiuni și cereri judiciare. Ediția III-a revizuită și completată. Pusă în concordanță cu legea de accelerare a judecăților. București, *Cultura Românească*, [1926], 367 p. Lei 200 + supliment, ediția II-a, 95 p. Lei 60.

Hamangiu (C.). — Procedura civilă adnotată, cu trimiteri la jurisprudența Casației și cu diferențele dintre textul român și străin, precedată de Legea accelerării judecăților. București, *Universala*, Alcalay & Co., [1926], XXIII + 184 + LIII p. Lei 60. (Colecția Hamangiu).

Tunescu (C.). — Legea pentru Curtea de Casație și Justiție din 20 Decembrie 1925 și legea pentru contenciosul administrativ din 23 Decembrie 1925, adnotate cu modificările anterioare, motivele, debaterile parlamentare, modificările aduse de comitetul delegaților și comisia de legislație. textele vechi și jurisprudență (în materie de Contencios administrativ). București, (Tip. *Cultura*), 1926, IV — 210 p. Lei 100.

36 ASISTENȚĂ. ASOCIAȚIE. ASIGURARE.

Ministerul Sănătății și Ocrotirilor sociale. — Indicator al instituțiilor de asistență publică și privată din România pe 1924. București, (Tip. *Răsăritul*), [1926], 66 p.

4 FILOLOGIE.

Bianu (I.) și N. Cartoian. — Album de paleografie românească (scriere chirilică). București, *Arhivele Statului*, 1926, 2 f. + XXXII pl. Lei 150.

Pentru Dicționarul limbii române. I 8 Martie—8 Iunie 1926. București, (Tip. *Cultura Națională*), 1926, 30 p.

5 ȘTIINȚE PURE.

Famfil (Dr. Gh. P.). — Progresele Chimiei Moderne și aplicarea lor la punerea în valoare a bogățiilor naturale. Vălenii-de-Munte, (Tip. *Datina Românească*), 1926, 13 p.

Institutul geologic al României. Dări de seamă ale ședințelor. Vol. IX (1920—1921). București, (Tip. *Române Unite*), 1926, 106 + II p. Fig. hărți.

6 ȘTIINȚE APLICATE.

Telegrafia și telefonica fără fir pe întelesul tuturor. București, (Tip. *Lupta*, N. Stroilă), [1926], 64 p. Fig. Lei 40. (Biblioteca științelor popularizate No. 25—26).

Ioachim (V. M.). — Le comptable en Roumanie. Bucarest, (Typ. de la *Cour Royale*, F. Göbl Fils), 1926, 24 p.

8 LITERATURĂ.

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ.

Dragomiresco (Michel). — La science de la littérature. Vol. I. (Introduction. — L'esthétique littéraire). Table analytique. Bucarest, *Institut de Littérature*, [1926], 73 p.

Loghin (Constantin). — Istoria literaturii române din Bucovina (în legătură cu evoluția culturală și politică). Cernăuți, (Tip. *Mitropolitul Silvestru*), 1926, VIII + 280 p. Fig. Lei 150.

Simionescu (Dan I.). — Viața literară și culturală a Mănăstirii Câmpulung (Muscel) în trecut. (Din trecutul cultural al Câmpulungului). Câmpulung-Muscel, *Ion N. Staicu*, 1926, 72 p. Lei 20.

a) Poezie.

Hodoș (Alexandru). — Antologia Regionalistă (Cronici rimate). Cu o scrisoare a d-lui Octavian Goga. Cluj, Editura revistei *Țara Noastră*, 1926, 143 p. Lei 30.

Nicolae (Eliza și Matei). — Poezii noi Din Zbuciumul Războiului pentru întregirea Neamului Românesc din anii 1916—1919. Craiova, (Tip. *C. Ionescu*), 1926, 31 + 8 p. Lei 8.

Poiană-Năsturaș (Volbură). — Galbenii. Poezii. Oradea, (Tip. *Românească*), 1926, 87 p. Lei 30.

b) Teatru.

Bassarabescu (I. A.). — Ovidiu Sicană. Comedie într-un act și trei tablouri și „Sâmburele”, monolog. Ediția 3-a. Ploești, *Socec*, 1926, IV — 48 p. Lei 12. (Biblioteca Școlii secundare No. 3).

c) Román. Nuvelă.

Olteanu (General Marcel). — Huzarul negru. Ediția II-a. București, (Tip. *Răsăritul*), 1926, 211 p. Lei 80.

II. LITERATURĂ STRĂINĂ.

Arkosi, Barabás Miklós. — Lángok és tüzek. Versek. Nagyenyed, (Nyom *Corvin*), 1926, 79 p.

Molnár Sándor. — Ilyen a szivem. Versek. Arad, *Uj Genius*, [1926], 64 p.

III. LITERATURĂ STRĂINĂ TRADUSĂ.

Ciapec (Carel). — Enigma. În românește de V. Slinca. București, *Adevărul*, [1926], 31 p. Lei 4. (Lectura No. 73).

Kipling (Rudyard). — Sinucigașul. În românește de Ion Pas. București, *Adevărul*, [1926], 31 p. Lei 4. (Lectura No. 70).

Wilde (Oscar). — Fantoma din Canterville. În românește de Emil Budaru. București, *Adevărul*, [1926], 31 p. Lei 4. (Lectura No. 72).

Daudet (Alphonse). — Speranțe Spulberate (Rose et Ninette). Roman. Tradus de C. A. I. Ghica. Ediția III-a. București, *I. Negreanu*, 1926, 107 p. Lei 16.

France (Anatole). — Către timpuri mai bune. Cuvântări alese. În românește de N. Ghiulea. București, *Adevărul*, [1926], 63 p. Lei 6. (Biblioteca Dimineata No. 59).

Mann (Heinrich). — Nevinovata. Traducere de Sarina Cassvan-Pas. București, *Adevărul*, [1926], 62 p. Lei 6. (Biblioteca Dimineata No. 60).

Masoch (Sacher). — O femeie și jumătate. În românește de Marga Dima. București, *Adevărul*, [1926], 31 p. Lei 4. (Lectura No. 69).

Paolieri (Ferdinando). — Mocirla. În românește de Ana Niculescu-Codreanu. București, *Adevărul*, [1926], 31 p. Lei 4. (Lectura No. 71).

9 ISTORIE. BIOGRAFIE.

Bitay Arpad Dr. — Gyulafehérvár Erdély művelődéstörténetében. Cluj. (Nyom *Minerva*), 1926, 13 p. Fig. (Erdélyi tudományos füzetek 3 sz.).

Iorga (N.). — Essai de synthèse de l'histoire de l'humanité. I Histoire ancienne. Paris, *Librairie Universitaire*, *J. Gamber*, 1926, X + 390 p. 30 fres.

Iorga (N.). — Știri nouă despre biblioteca Mavrocordăților și despre viciata muntească în timpul lui Constantin Vodă-Mavrocordat. București, *Academia Română*, 1926, 36 p.

XXI — XXIII — IV — MCMXXVI. Roma. Omagiul municipiului Timișoara și a fasciei italiene din Banat către Roma eternă, pentru darul frățesc al lupeiceii, simbolul originii noastre comune. Timișoara, (Tip. *Cartea Românească*), [1926], [24] p. Fig. Lei 10.

Sadoveanu (Mihail). — Lacrimile ieromonahului Veniamin. Carte în care se vede, încă de acum 100 de ani, tainica vestire a unirii neamului românesc. Iași, *Casa Școalelor*, 1926, 143 p. Lei 20.

a) Războiul României 1916—1918.

(Istorie, Memorii, Impresii, etc.).

Kirițescu (Const.). — Istoria războiului pentru întregirea României 1916—1919. Ediția II-a. Refăcută în întregime și mult adăugită. Vol. II. București, *Casa Școalelor*, [1926], 702 p. Fig., hărți. Lei 160.

* A se vedea tabloul clasificării zecimale în numărul 1.

E C O U R I

PREMIILE „CARTII ROMANEȘTI”

□ Consiliul de Administrație al Societății „Cartea Românească” în urma raportului Comitetului de lectură asupra lucrărilor prezentate la diferitele premii, instituite de „Cartea Românească” în 1926, a decernat următoarele premii:

1) La premiul „O carte de povestiri pentru copii” din cele 20 de lucrări prezentate, a fost premiat cu lei 10.000. Manuscrisul „Uimitoarele întâmplări dintr-o vacanță” al d-rei Alice Gabriulescu, și cu lei 5.000, Lez., manuscrisul „Verișoara din America” al d-nelor: Ethel Pantazi și Julietta Teodorini.

2) La premiul „Un roman cu ori ce fel de subiect” din cele 24 manuscrise prezentate au fost premiate cu câte 15.000 lei, fiecare din următoarele două manuscrise: „Pictor și Ostaș” de Ignotus (București) și „Fuga lui Șefki” de Em. Bucuța.

3) La premiul „Pământul neamului românesc” din cele trei lucrări prezentate, a fost premiat manuscrisul cu titlul „Ardealul” de Ion Mureșeanu (Turda) cu lei 10.000.

4) La premiul „Hrana muncitorului sătean și orășean” s-au prezentat trei manuscrise, și a fost premiat cu lei 5.000. Manuscrisul cu Motto „Non nova, sed novi” de d-na dr. Regina Halbwachs.

5) La premiul „Agricultura și gospodăria rurală în legătură cu noul regim al proprietății din România” s-au prezentat trei lucrări, premiându-se cu lei 10.000, aceea cu motto „Sărac în țară bogată”, a d-lui Nicolae D. Cornăjeanu.

6) La premiul „Asociațiile țărănești; istoriul lor pe scurt, rezultatele experienței în alte țări și la noi; situația lor actuală din țara noastră; foloasele cari s-au dobândit și se pot dobândi din aceste asociații”, dintre lucrările prezentate a fost premiat cu lei 10.000. manuscrisul cu Motto „Ad rem” de d. N. Ghiulea, prof. la Universitatea din Cluj.

Celelalte premii instituite pentru acest an, nu s-au decernat, deoarece nici una din lucrările prezentate nu a îndeplinit condițiile de premiere.

BACALAUREATUL

□ Pentru a doua oară dela înființarea bacalaureatului, aerul e sfâșiat de ieremiadele victimelor de tot soiul: elevi, părinți, profesori și stat. Un judicios articol, care adăogă la constatările singura soluție și practică și echitabilă, a publicat în „Cuvântul” de d. prof. universitar N. Ionescu.

Transcriem concluzia:

Judecata cea dreaptă ar fi fost parcă alta; și anume: absolvenții liceelor noastre nu știu carte, — pentru că învățământul secundar, nu mai funcționează; să îndreptăm deci lucrurile în învățământul secundar. E și mai logic; și mai simplu; și mai fecund.

S’a preferit prima soluție; dar ea echivalează cu o nedreptate; căci se trage la răspundere un ce pentru o vină care e în primul rând a școlii.

Nu știu dacă clasele liceelor sunt supra-populate, e’ profesorii sunt obligați să facă cursuri 40 de ore pe săptămână; că în ultimul timp calitatea nouilor diplomați ai examenului de capacitate e coborâtă, că nu există întotdeauna localuri proprii învățământului; că materialul didactic lipsește și așa mai departe? Atunci de ce bacalaureatul, — și de ce protestări împotriva ignoranței copiilor?

Nu e recomandabil să fim lași. Răspunderea

e gravă, dar e în primul rând a școlii. Căci ce pot eu pretinde unui copil, când tolerez încă în învățământ pe un director în al cărui liceu stă de multă vreme pe pereti atârnat într-o clasă portretul lui Ștefan cel Mare cu textul explicativ „MAGAR”, iar în alta Regele Carol, cu un ochiu scos cu briceagul, iar celălalt mângâjat de cerneala unei călmări sparte! Este un exemplu, — din Basarabia, — la care se mai pot adăoga altele, dacă mai e nevoie. Dar singur cazul acesta este concludent.

Soluția? Una singură: sinceritate deplină. Statul nu poate întreține atâtea școli câte, — formal, — funcționează astăzi. Nu are nici atâtea bani, nici atâtea profesori pregătiți și nici atâtea nevoi. Spaimele prostesc în fața unei eventuale acuzații de obscurantism nu poate să paralizizeze pe un ministru cu responsabilitate. Prin urmare: desființarea tuturor școlilor cari nu sunt în stare a funcționa în condiții absolut normale. Cultura este operă de calitate.

CARTI

ȘTEFAN I. NENIȚESCU: Istoria artei ca filosofie a istoriei. I. Teoria criticii (Prolegomena speculativă la un sistem de estetică real experimentală; Antinomiile criticii; Analiza stilurilor) 3 volume 1925.

G. CHIVARAN-RAZVAN: Fragmente, proză, ed. I-a (Ploești) 1926.

SPATARUL NICOLAI MILESCU: Călătorie în China (1675—1677) cu o hartă, în românește și cu o prefață de Em. C. Grigoraș ed. Casei Școlilor, 1926, lei 40.

I. BIANU și N. CARTOJAN: Album de paleografie românească (scriere chirlică), Tiparul „Cultura Națională” XXXII, planșe, lei 150; 1926.

N. CARTOJAN: Breve storia della letteratura romana, traduzione di A. Pernice. (Pubblicazioni dell’ „Istituto per L’Europa Orientale”), Anonima Romana Editoriale, Roma, 1926; preț 5 lire.

AURELIAN PAUNECU: Concluzii scrise. Epigrame juridice și laice, desene de Gruia, tip. „Răsăritul”.

18 Iulie, 1838: S’a născut în Focșani jun’mistul Manolache Christodulo.

19 Iulie, 1882: A murit în București publicistul Pantazi Ghica.

1884: Apare în Iași ziarul „Lupta”, condus de Gh. Panu.

20 Iulie, 1867: Titu Maiorescu a fost numit membru al Academiei Române.

1880: Vasile Conta a fost ales ministru al Cultelor în cabinetul lui Ion Brătianu.

21 Iulie, 1808: S’a născut în Bocșa Română (Transilvania), Simeon Bărnăuțiu.

1907: A murit marele pictor Neculai Grigorescu.

22 Iulie, 1903: A murit criticul și istoric literar Anghel Demetriescu.

23 Iulie, 1844: S’a născut în București Gheorghe Bengescu.

1859: Apare în București gazeta umoristică „Nichipercea”, condusă de I. M. Toporan și N. T. Orășanu.

1921: A murit istoricul bucovinean T. V. Ștefanelli.

24 Iulie, 1863: S’a născut în Brăila publicistul Ion C. Bacalbașa.

DIN STRAINATATE

[] Este cunoscută tuturor iubirea lui Balzac pentru contesa Hanska. Pentru și mai buna înțelegere a celor de mai jos amintim că Balzac, s’a căsătorit cu amanta sa după 17 ani de iubire dusă prin corespondență și prin scurte întrevederi ascunse.

Contesa Hanska fusese măritată, tânără după un nobil de două ori mai bătrân ca ea și cu care a avut cinci copii din care numai unul a trăit. Ca să se consoleze de lipsa de iubire această visătoare citea foarte mult, ea citea romanele lui Balzac, se amorează de el, îi scrisese, și de atunci corespondența cu celebrul scriitor dură până la căsătoria lor.

Balzac în vremea aceea suferise o gravă decepție amoroasă, el se dădu cu tot sufletul străinei, pe care putu s-o cunoască abia după un an la Neuchatel. Bătrânul conte Hanska a fost repede înșelat.

În sfârșit cei doi amanți se căsătoriră la 14 Martie 1850. După cinci luni Balzac a murit fără ca văduva lui să fie prea dezolată. Ba ceva mai mult, după mărturiile unor persoane care merită toată încrederea, ea s’a consolată foarte repede, și cu atât mai repede cu cât se consolase prin anticipație.

Ca să sfârșime aceste acuzații d. Charles Leger a scris o lucrare, *Eye de Balzac*, prin care cu bogăție de documente caută să arate cât de mult a suferit contesa Hanska după moartea soțului ei și cât l’a iubit. Dar încercarea d-sale nu convinge pe toți, pentru că cele spuse de Hugo în „Choses vives” și de Mirbeau în *La 628 E*, 8 nu pot fi desmintite așa de ușor.

Îată de pildă ce povestește Marius Boisson:

„Să dăm scena care avea loc acasă la Balzac, avenue Fortunée la 18 August 1850. Gigoux (devenit celebru prin legăturile sale cu contesa) a venit dimineața, găsind pe incomparabila străină „în capot roșu, cu brațele goale și cu părul despletit”. Ea îi ceru să n’o lase singură în ziua aceea și el rămâne... Seara, pe la orele zece, cineva ciocănește la ușa d-nei Balzac. Sora de caritate care veghea pe bolnav spuse de afară: „Venit doamnă, domnul e rău”.

Jean Gigoux povestește lui Mirbeau: „Noi ne ridicasem în pat și cu gâtul încordat ne priveam fără să spunem o vorbă”.

Puțin după aceea, sora revine și strigă: „Domnul a murit!” La strigătul acesta, d-na Balzac s’a sculat dintr-o săritură și a început să alerge prin cameră, cu picioarele goale, fără să-și dea seama ce făcea. Se ducea de la un fotoliu la altul, dela o canapea la alta, ridica și arunca hainele mele împraștiate pe jos, dădea jos un scaun, se lovea de o masă de pe care nu se luaseră încă resturile unei.

Cât despre Champfleury (alt amant celebru al contesei) Evelina i se dăduse de la prima întâlnire.

De data aceasta e adevărat, Balzac murise. Dar dacă, nu murea, cum ar fi putut stăpâni el pe sensuala contesă.

D. Boisson sfârșește comparând acest sensualism ce sta ascuns la femeile nordice sub mască rece și indiferentă, cu o omletă norvegiană, care se spune că e delicioasă.

Redactor PERPESSICIUS